

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

Utviklinga i kommuneøkonomien

Møre og Romsdal 2024

Innhold

Samandrag	3
1 Innleiing	4
2 Utfordringsbilde og rammeverk.....	7
2.1 Utfordringsbilde	7
2.2 Rammeverk	11
3 Definisjonar	15
4 Driftsrekneskap	17
5 Netto driftsresultat	22
6 Disposisjonsfond	26
7 Kommunane si gjeld.....	28
7.1 Netto lånegjeld	29
7.2 Renteeksponert gjeld.....	31
7.3 Norges Bank - styringsrente.....	34
7.4 Avdrag	35
8 Likvide midlar.....	36
9 Eignedomsskatt.....	37
10 Havbruksfondet	39
11 KOSTRA.....	40
12 Skjønnstilskot.....	43
13 ROBEK.....	47
13.1 Innmelding i ROBEK.....	48
13.2 Kriteria for registrering på ROBEK.....	49
13.3 Tiltaksplan	51
13.4 Kontroll med årsbudsjett og låneopptak	51
14 Klimabudsjett – klimarekneskap	52
15 Eigarstyring - eigarskapsmelding	53
Kjelder	55
Tabellar	56
Figurar.....	56

Samandrag

KOSTRA-tala for 2024 i Møre og Romsdal viser ei betydeleg forverring i kommunane sin økonomiske stilling, og er dei klart svakaste det siste tiåret. Også nasjonalt er resultata svakare enn føregåande år. Samla sett er kommuneøkonomien i Norge framleis god, men spennet er stort og aukande mellom kommunane både når det gjeld føresetnader og økonomisk resultat. I vårt fylke er lånegjelda høgare, disposisjonsfonda mindre og netto driftsresultat lågare enn landssnittet. Dette gjer at kommunane vert meir påverka av hendingar som auka lånerente, skattesvikt og prisvekst. Vi står føre stadig større utfordringar knytt til mellom anna demografi, klimaendringar og mangel på kompetanse og arbeidskraft. Felles for alle er at dei gir konsekvensar for kvar enkelt kommune og vil krevje tydelege prioriteringar på alle nivå dei komande åra.

Kommunalt sjølvstyre

Det overordna prinsippet om kommunalt sjølvstyre er uttrykt i grunnlova og ny kommunelov. Kommunane skal gi likeverdige tenester til sine innbyggjarar, sjølv om det er store forskjellar i kommunane sine føresetnader og økonomi. Det er kommunestyret som prioriterer på vegne av kommunens innbyggjarar. Kommuneplan, økonomiplan og årsbudsjett gir føringar for korleis kommunedirektøren skal gjennomføre det kommunestyret har bestemt. Å få planverk og økonomi til å henge saman kan vere krevjande men er likevel viktig.

Kommuneøkonomien i 2024

For landet vart gjennomsnittleg netto driftsresultat -0,4 prosent. 2024 vart med det første året i statistikken med negativt netto driftsresultat for landets kommunar totalt sett. Tjue av kommunane i Møre og Romsdal hadde negativt netto driftsresultat i 2024. To til hadde netto driftsresultat på 0–1,75 prosent. Pr. 30.6.25 er tre kommunar i Møre og Romsdal på ROBEK, to fleire enn same tid i fjor.

I 2024 hadde kommunesektoren (landet utan Oslo) eit disposisjonsfond på 11,6 prosent av driftsinntektene, det lågaste på fem år. I Møre og Romsdal er tilsvarande tal 8,1 prosent. Gjeldsnivået i Møre og Romsdal har gått svakt ned til 109 prosent av brutto driftsinntekter (landet utan Oslo: 92 prosent). Over fleire år har kommunane våre brukt disposisjonsfonda til å finansiere drifta. For mange nærmar det seg tomt. Det gjer at det hastar med omstilling for å sikre ein berekraftig økonomi.

1 Innleiing

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal gir kvart år ut denne rapporten som viser hovudtrekk i kommuneøkonomien i fylket. Rapporten er aktuell for politikarar, leiarar og tilsette i kommunane, forvaltningsorgan på fylkes- og regionalt nivå og andre som har interesse for kommuneøkonomi.

Statistikk er i hovudsak henta frå Statistisk sentralbyrå (SSB) gjennom kommunanes eigen rapportering av KOSTRA-tal (Kommune-Stat-Rapportering). Medio juni kvart år publiserer SSB endelege rekneskapstal frå kommunane for året før.

Gjennom KOSTRA-tala kan vi samanlikne informasjon om kommunale tenester og bruk av ressursar på ulike tenesteområde. Dette gir relevant informasjon til avgjerdstakarar og andre, både nasjonalt og lokalt. Informasjonen skal tene som grunnlag for analyse, planlegging og styring, samt gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål vert nådd. Informasjonen skal også bidra til å gjere det mogleg å forbetre tenestene i kommunesektoren. KOSTRA-tala gir eit grunnlag for å vurdere prioriteringar, dekningsgrad og produktivitet mellom kommunar og over tid. Ulik prioritering, kvalitet på tenestene, struktur og behov i befolkninga er faktorar som vil påverke nøkkeltala.

Figurar og tabellar er basert på tal frå SSB dersom ikkje anna kjelde er opplyst. Rekneskapstal som blir nytta er hovudsakleg konserntal. Det vil seie rekneskapstal for heile kommunen, inkludert kommunale føretak, interkommunale samarbeid og interkommunale selskap. Ved å bruke konserntal, eliminerer vi storparten av forskjellane i tala som skuldast ulik organisering av kommunal tenesteproduksjon. For ei meir inngåande oversikt over økonomien i den einskilde kommune, viser vi til kommunens eigen rekneskap/årsmelding og statistikk frå SSB.

Kommunane sitt samfunnsoppdrag kan samanfattast i fire roller:

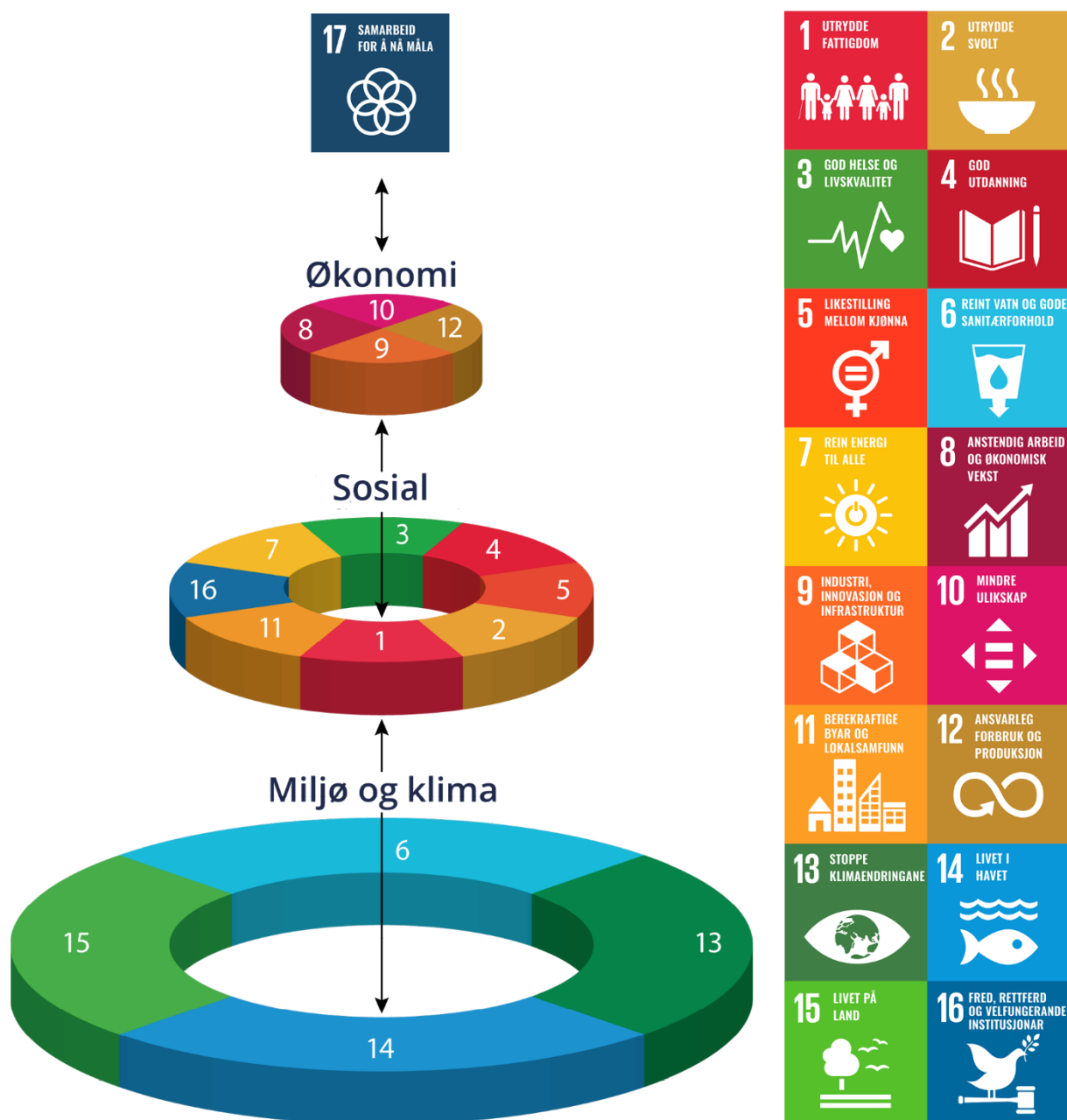
- Myndigheitsutøvar
- Samfunnsutviklar
- Lokaldemokratisk aktør
- Tenesteleverandør

Samfunnsoppdraget bør verte gjennomført i tråd med gode planer. Den økonomiske ramma må fordelast på ein slik måte at tenestene til innbyggjarane blir gitt i samsvar med dei lovkrava som gjeld.

I [kommunebrevet 2025](#) formidlar Statsforvaltaren statens forventingar til kommunane i år. FNs berekraftsmål er framleis det politiske hovudsporet i arbeidet med vår tids største nasjonale og globale utfordringar. Oppdraget til kommunane blir å gi innhald til berekraftsmåla i eigen politikk gjennom god samfunns- og arealplanlegging. Kartlegginga av lokal berekraft som vart gjort i 2020 og 2021 gjennom prosjektet [Berekraftsfylket Møre og Romsdal](#) (KPI-kartlegginga) er til god hjelp for kommunane i dette arbeidet. Dei lokale KPI-rapportane inngår som eit viktig kunnskapsgrunnlag i arbeidet med mål, strategiar og tiltak i den kommunale planlegginga.

I denne rapporten vil vi skissere utfordringane som kommunane står i, orientere om sentrale reglar, minne om viktige oppgåver og dele sentrale økonomiske tal i utviklinga i kommuneøkonomien dei siste åra.

Rapporten er tilgjengeleg på [vår nettside](#).

Figur 1 - Illustrasjon av FNs tre berekraftsdimensjonar og berekraftsmål

2 Utfordringsbilde og rammeverk

Det er mange faktorar som påverkar kommunane sin kvardag. Krig og økonomiske konjunkturar verkar direkte inn i dei kommunale prioriteringane. Prisveksten har vore høg. Norges Bank har sett opp styringsrenta over fleire år som eit svar på dette. Juni 2025 vart styringsrenta sett ned for første gong på fem år. Forventinga er likevel at renta vert betydeleg høgare enn det siste tiåret og at vi kan vente oss ein forsiktig nedgang eller utflating i styringsrenta. Inflasjonen er framleis høgare enn inflasjonsmålet på to prosent. Stortinget har vedteke nytt inntektssystem for kommunane. Dette fekk effekt frå 2025, med overgangsordningar av ulik varigheit.

Framleis har Norge låg arbeidsløyse og det er mangel på arbeidskraft innanfor mange av områda kommunane etterspør. Det kan vere svært krevjande for kommunar å få rekruttert rett kompetanse. Samtidig er arbeidsløysa klårt høgare blant dei med låg utdanning. Dette gjer at menneske vert ståande utanfor arbeidslivet, noko som er problematisk både med tanke på arbeidsinntekt og det fellesskapet ein arbeidsplass kan gi. For kommunane som arbeidsgivar ligg det ei moglegheit i å omsette dette til ressursar dei manglar.

2.1 Utfordringsbilde

Beredskap

I ei tid der verda er prega av krig, klima- og naturkrise og digitale truslar, er det avgjerande at også lokalsamfunn er godt førebudde. Totalberedskap omfattar beredskap i møte med overraskande og uventa hendingar – sivilt, militært, naturgitt eller menneskeskapt. I dette arbeidet har kommunar, næringsliv, frivilligheita og kvar einskild innbyggjar ei rolle.

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal er bindeledd mellom statlege og lokale myndigheiter.

Kommunane har ansvar for å planleggje for scenario som til dømes naturkatastrofar, atomulukker og cyberangrep. Kommunane må i større grad planleggje i ein sikkerheitspolitisk kontekst, der samansette truslar – som kombinerer digitale, økonomiske, informasjonsmessige og militære verkemiddel – er ein del av risikobiletet. Det er krav til at kommunane skal ha eige beredskapsråd, oppdaterte kriseplanar og at det blir gjennomført øvingar som involverer heile den kommunal kriseleiinga og alle samvirkeaktørar som er viktig i ein situasjon i det høge krisespekteret.

Totalforsvaret er nasjonalt, regionalt og lokalt innretta. Vi må heile tida jobbe for robuste lokal samfunn med motstandskraft til å stå imot kriser og krig. I Møre og Romsdal ser vi viktigheita av å

bygge det store laget, som totalforsvaret er, og fokusere på at når alle bidrar- står vi sterkere saman. For, tryggleik er eit felles ansvar.

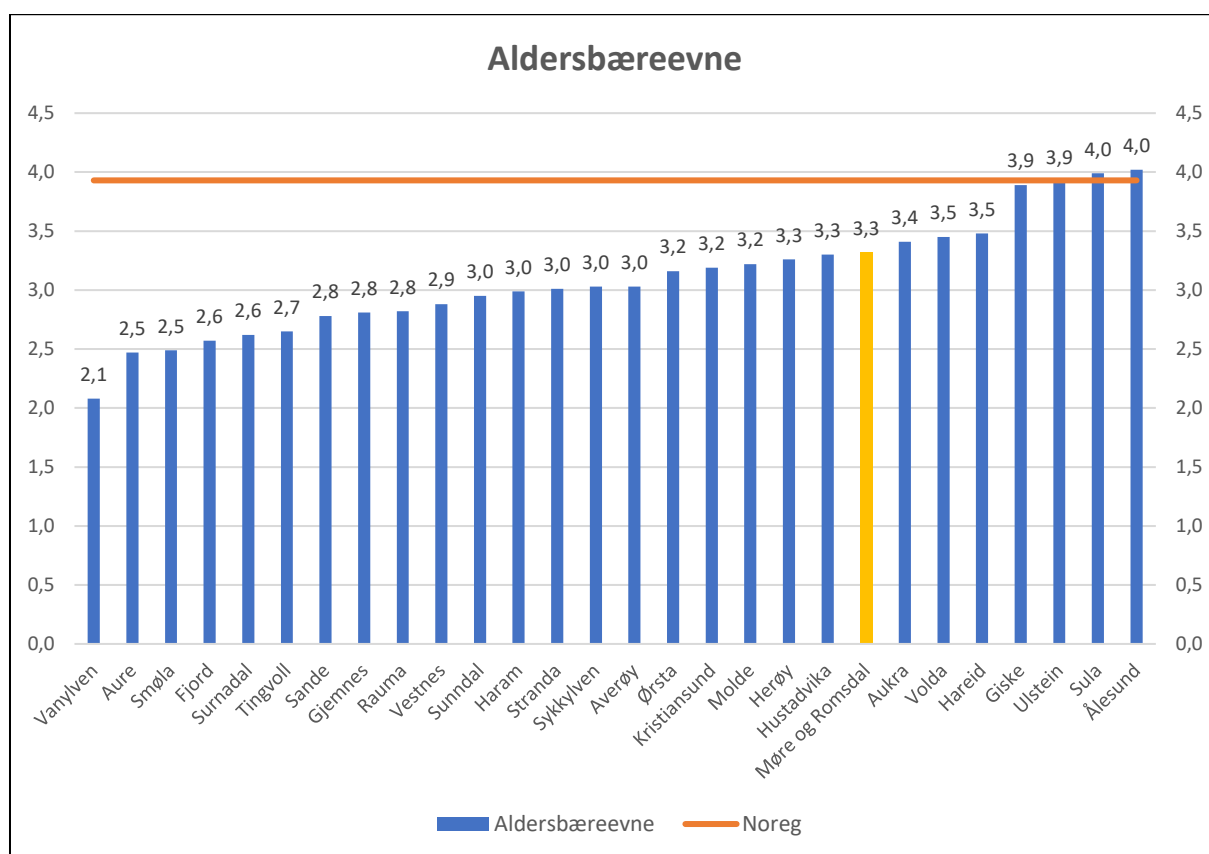
Folketalsutvikling og demografi

Vi ser at den aldersmessige samansetjinga endrar seg raskare enn kommunane evnar å omstille seg. For dei aller fleste kommunane aukar snittalderen samtidig som talet på fødsjar går ned. Kommunane i Møre og Romsdal er i ferd med å omstille seg i takt med folketalsutviklinga, men det går sakte. For fylket sett under eitt ser ein at dreininga av frå oppvekstsektoren til helse og omsorg knapt har starta.

Tabell 1 – Folketal per kommune i Møre og Romsdal

Folketal			
Kommune	2020	2025	Endring
Ålesund	66 258	59 198	- 7 060
Rauma	7 468	7 196	- 272
Stranda	4 523	4 380	- 143
Aure	3 507	3 394	- 113
Vanylven	3 117	3 048	- 69
Fjord	2 549	2 506	- 43
Sande	2 461	2 435	- 26
Sykkylven	7 625	7 626	1
Smøla	2 150	2 168	18
Surnadal	5 920	5 950	30
Tingvoll	3 025	3 077	52
Gjemnes	2 629	2 708	79
Herøy	8 900	9 031	131
Hareid	5 175	5 320	145
Sunndal	7 036	7 193	157
Hustadvika	13 279	13 460	181
Averøy	5 788	5 992	204
Ørsta	10 825	11 055	230
Aukra	3 509	3 759	250
Ulstein	8 571	8 862	291
Giske	8 462	8 773	311
Kristiansund	24 179	24 578	399
Sula	9 310	9 759	449
Volda	10 473	11 131	658
Vestnes	6 532	7 242	710
Molde	31 967	33 163	1 196
Haram	-	9 409	-
Møre og Romsdal	265 238	272 413	7 175

Aldersbæreevne viser forholdet mellom den yrkesaktive befolkninga og den eldre delen av befolkninga. Aldersbæreevne vert definert som tal på innbyggjarar i alderen 16-66 år samanlikna med 67 år og oppover. Allereie no ser vi at det er store skilnader mellom kommunane. Berre to kommunar i fylket har aldersbæreevne over landssnittet. For kommunane med lågast aldersbæreevne hastar det verkeleg med omstilling for å møte dei demografiske endringane som kjem.

Figur 2 – Aldersbæreevne per kommune i Møre og Romsdal ved inngangen til 2025 (kjeldetabell 07459)

Kommunane i Møre og Romsdal har til no i år busett totalt 478 flyktningar (tal per juni 2025). I 2024 vart det busett 2 066 flyktningar i Møre og Romsdal. I år har Møre og Romsdal blitt beden om å busetje 1 495. Det var per juni vedtak om å busetje 1 408 flyktningar totalt for 2025 i Møre og Romsdal.

Rekruttering av kvalifiserte medarbeidarar

Det har over fleire år vore ei utfordring å rekruttere kvalifiserte medarbeidarar for mange kommunar. Det er grunn til å tru at dette vil vere ei utfordring i lang tid framover og at det vil

tvinge fram endringar i tenestene. Dette ser ein mellom anna innan pleie og omsorg, der svært mange av kommunane allereie no opplever at det er utfordrande å få rekruttert både nok og rett kompetanse.

Fattigdom

SSB har kommune- og fylkesvise oversikter over barn som lever i hushald med vedvarande låginntekt. I perioden 2021–2023 levde 3 800 barn i Møre og Romsdal i hushald med vedvarande låginntekt. Dette utgjer 7,9 prosent av barna i fylket. Dei siste åra har det vore ein liten nedgang i tala. Merk at statistikken viser kun dei med over tre års botid i Noreg.

Vedvarande låginntekt inneber at hushaldet har tent under 60 prosent av medianinntekt i Norge i løpet av dei siste tre åra. Tre års varigheit er sett for å filtrere vekk forbigåande låginntekt og fange opp dei med meir varige økonomiske utfordringar. Sjølv om ei treårsperiode med låginntekt ikkje nødvendigvis er lang tid for ein vaksen, vert tre år sett på som ein betydeleg del av eit barns oppvekst. Vedvarande låginntekt treng ikkje å bety opplevd fattigdom. Ofte gjer det likevel det. Fattigdom er assosiert med opplevde levekårsproblem. Fylkesrapporten for berekraftkartlegginga (2021) i fylket viste også at vi scorar dårleg på relativ fattigdom og lønnsforskjellar mellom kjønna.

Berekraft

FN sine berekraftsmål skal vere utgangspunktet for samfunnsutvikling og samfunnsstyring på alle nivå. Dette krev omstilling også i kommunal sektor. Dei siste åra har reduserte klimautslepp og klimatilpassing fått auka merksemd. Kommunane er sentrale i dette arbeidet. Dette dekkjer likevel berre ein flik av utfordringane knytt til berekraft. Også når det gjeld mellom anna natur, å minske skilnadane i samfunnet og bygge samfunn som inkluderer har kommunane ei nøkkelrolle.

Kommunesektoren er stadig i omstilling med utfordringar knytt til økonomi, kostnadsutvikling, rekruttering av relevant fagkompetanse og målsetting om å effektivisere drifta. Samtidig er det viktig å rigge seg for auka berekraft. Kommunesamarbeid, bruk av ny teknologi og meir føremålstenleg organisering av arbeidet er tiltak som kan bidra til å utvikle og modernisere kommunesektoren. Gjennom berekraftskoordinatorane har Statsforvaltaren medverka til å forsterke arbeidet med berekraft i kommunane, samt å stimulere til prosessar i og mellom kommunane for å utvikle tenestetilbodet og få betre økonomi i drifta. Heile Sunnmøre har framleis berekraftkoordinatorar. Vi oppfordrar til å bruke dei!

Auka samarbeid

Statsforvaltaren har finansiert ei kartlegging av interkommunale samarbeid i 2023. Denne viser at Møre og Romsdal har 200 ulike interkommunale samarbeid. Rapporten anbefaler meir strukturerte samarbeid, noko som kan bidra til berekraftige velferdstenester og meir utviklingsdyktige kommunar. Dette vert følgt opp med prosjektskjønnsmidlar i 2025 og 2026.

Sirkulærøkonomi

I ein sirkulærøkonomi nyttar vi naturressursar og produkt effektivt i eit kretsløp der minst mogleg ressursar går tapt. Dette inneber at ressursen skal brukast på nytt og på nytt med minst mogleg degradering. Kommunar bør som samfunnsutviklar, planmynde, eigar av bygg og eigedom, tenesteleverandør og innkjøpar legge til rette for å utvikle sirkulærøkonomiske tiltak lokalt. Sirkulærøkonomi er eitt av områda berekraftkoordinatorane femnar. Vi viser til [Anskaffelser.no](#) og [Innovative anskaffelser](#) for meir informasjon om temaet og praktisk bruk.

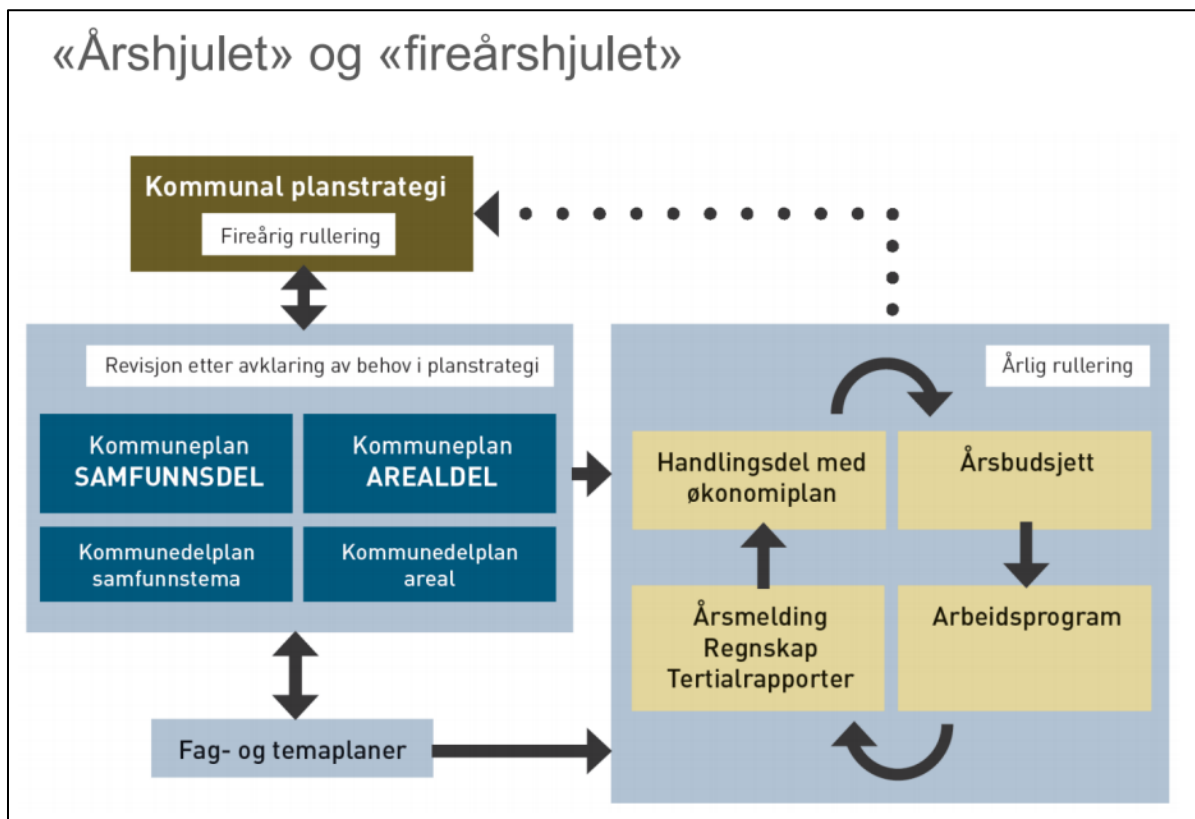
Omstilling

For å løyse utfordringane som samfunnet står overfor, må vi evne å omstille oss og gjere endringar så tidleg som råd. Pandemien viste at kommunane har denne evna. Det lovar godt for framtidige utfordringar anten det gjeld det grønne skiftet, mangel på kompetent arbeidskraft, strammare økonomiske rammer eller heilt andre område.

2.2 Rammeverk

Kommunal planlegging

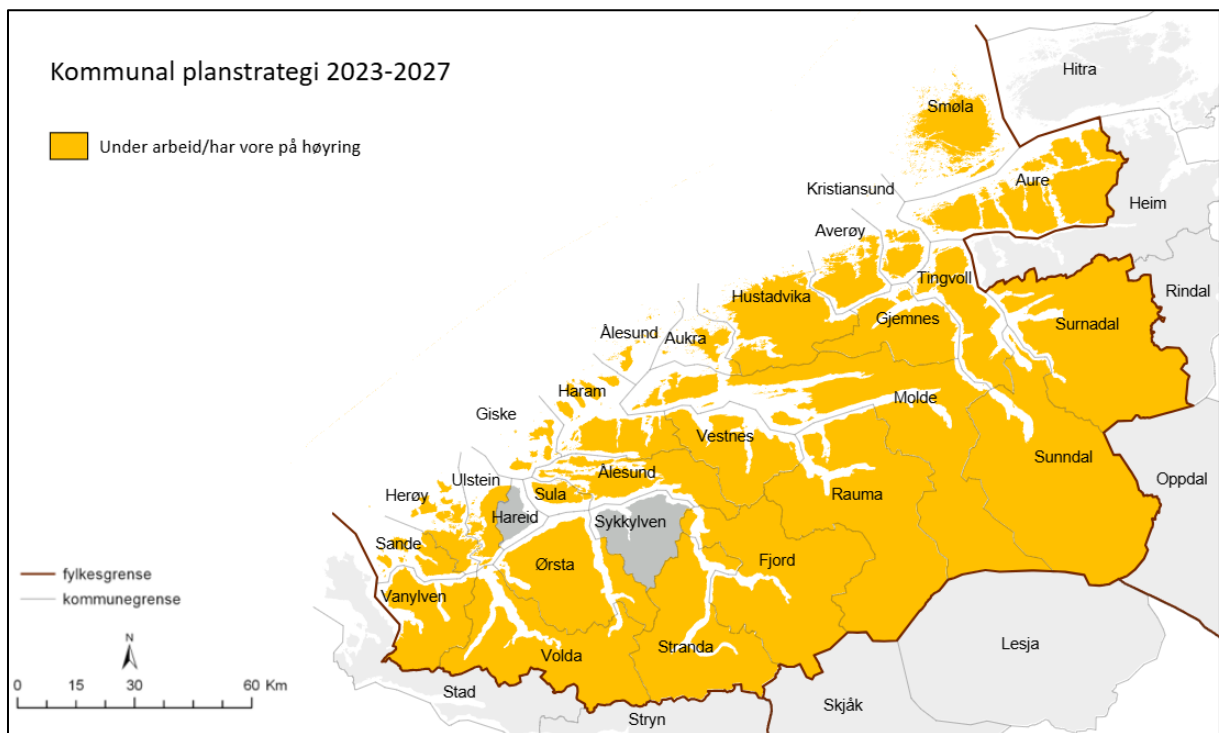
Kommuneplanens samfunnsdel er den viktigaste planen for politisk styring. Den gir eit godt grunnlag for prioritering i kommunen. Samfunnsdelen skal innehalde ein handlingsdel. Kommunens økonomiplan kan inngå i handlingsdelen. Då sikrar ein at kommuneplanlegginga blir kopla til dei økonomiske rammene som kommunen har, og gjer dette synleg i den årlege budsjettprosessen. Statsforvaltaren i Troms og Finnmark har laga eit [retteleingsnotat](#) om temaet der denne samanhengen blir illustrert som vist under.

Figur 3 - Illustrasjon av det kommunale plansystemet med 4-årshjul og 1-årshjul (Asplan Viak)

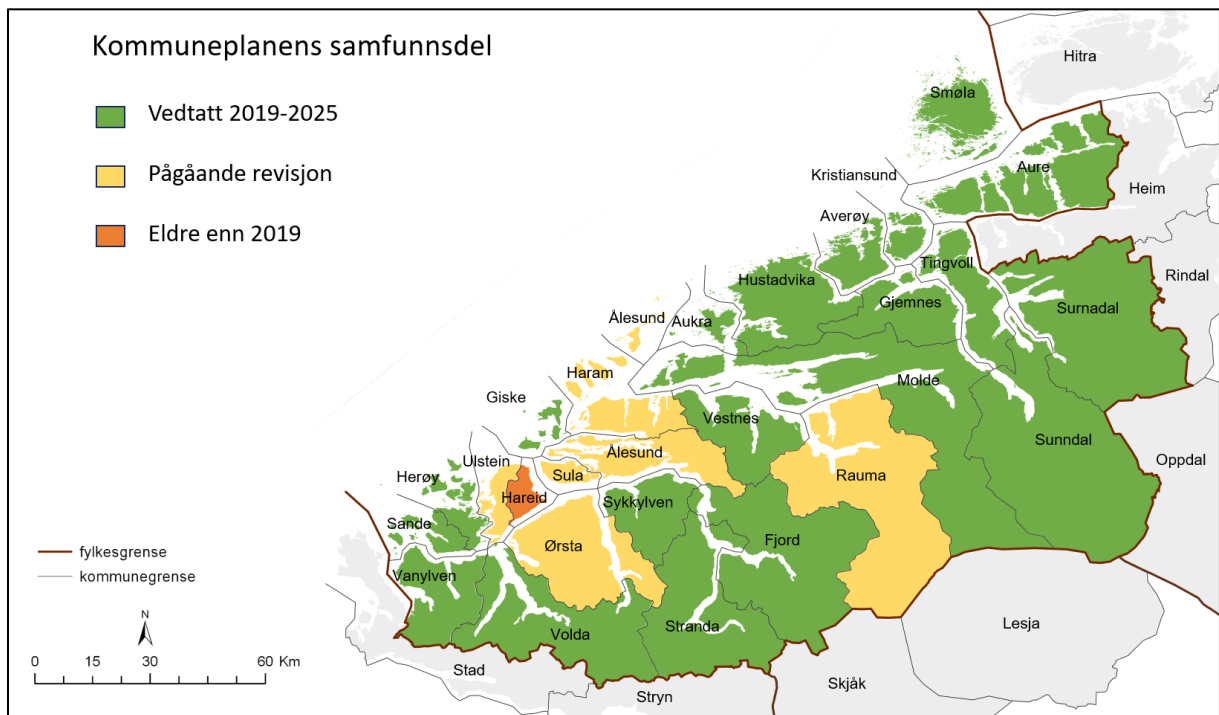
Ei rekke av dei samfunnsutfordringane vi står overfor, må løysast gjennom ei strategisk tilnærming i plan. Dette omfattar til dømes arbeidet med ei berekraftig arealforvaltning, samfunnstryggleik og beredskap, tverrfagleg innsats i arbeidet med barn og unge, gode helse- og omsorgstenester og folkehelsearbeid.

Kommunestyra skal vedta planstrategi seinast eitt år etter konstituering. Status i kommunane når det gjeld kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel er synleggjort i kartet under.

Figur 4 - Kart over planstatus kommunal planstrategi pr. juni 2025

Ein oppdatert kommuneplan er ein føresetnad for god politisk styring av kommunen, og gir eit godt utgangspunkt for framtidsretta utvikling og styring. Difor er det gledeleg å sjå at fleirtalet av kommunane har tatt tak i dette.

Figur 5 Kart over planstatus kommuneplanens samfunnsdel pr. juni 2025

Kommuneøkonomi

Dei siste åra har kommunesektorens frie inntekter vore høgare enn forutsett i budsjettprosessen. Dette skuldast særleg meirskattevekst mot slutten av året. I 2024 fekk imidlertid mange kommunar svikt i skatteinngangen. Over fleire år har auka lånerente, prisvekst og knappheit på fagfolk medverka til at ein stor del av kommunane i Møre og Romsdal fekk negativt netto driftsresultat eller netto driftsresultat under Statsforvaltaren i Møre og Romsdal si anbefaling på minst 1,75 prosent. Rapporten frå Det tekniske berekningsutvalet for kommunal og fylkeskommunal økonomi (juni 2025) tek for seg den nasjonale utviklinga i kommunal økonomi meir inngåande.

På utgiftssida er det venta at prisvekst på varer og tenester vil påverke kommunebudsjettet ved at prisveksten framleis ligg over inflasjonsmålet. Mykje renteberande gjeld vert meir utfordrande å betale ned på ved at rentenivået framleis er høgt i høve til for nokre år sidan.

Investeringsnivået til kommunane har vore høgt dei siste åra. For andre år på rad har gjeldsgraden i Møre og Romsdal vore fallande, til no 109 prosent for fylket samla. Dette er likevel eit for høgt nivå til at ein oppnår god økonomisk handleevne. Med høgt gjeldsnivå, tomme disposisjonsfond og rentebindingsavtalar som går ut og må reforhandlast, er det grunn til å tru at fleire kommunar vil få utfordringar med å dekke låneutgiftene sine over driftsbudsjettet.

Teknisk beregningsutvalg beskriv situasjonen slik nasjonalt:

«Utvalget vurderer det som bekymringsfullt at over 10 prosent av kommunene ikke har disposisjonsfond. Samtidig hadde de aller fleste av disse kommunene negative netto driftsresultat i 2024, og de har gjennomgående høyere gjeld sammenliknet med øvrige kommuner. Kommuner som ikke har tilstrekkelige fond å tære på ved negative overraskelser, må i tråd med balansekravet i kommuneloven dekke inn et merforbruk i løpet av to år.»

For Møre og Romsdal har 19 av 27 kommunar disposisjonsfond på under fem prosent av brutto driftsinntekt. 20 av 27 kommunar har negativt netto driftsresultat. Og 16 av 25 kommunar (to har ikke rapportert) har høgare netto lånegjeld enn landssnittet.

3 Definisjonar

Her forklarar vi nokre typiske ord og uttrykk i kommunerekneskapen.

Brutto driftsinntekter (BDI) er dei totale driftsinntektene til kommunane. Inntekter frå rammetilskot, skatt på inntekt og formue, havbruksfondet, eigedomsskatt, brukarbetalingar, andre sals- og leigeinntekter, overføringar med krav om motyting og andre overføringar er inkludert i brutto driftsinntekter. Renteinntekter, utbytte og gevinst frå finansielle instrument er ikkje inkludert.

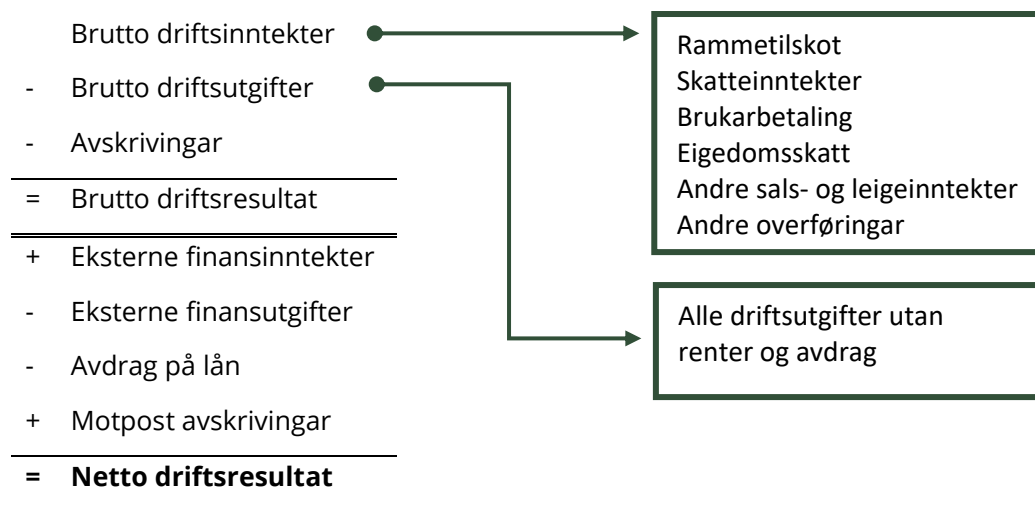
Eksterne finansinntekter er renteinntekter, utbytte, eigaruttak og kursgevinstar på finansielle instrument.

Motpost avskrivningar - Avskrivningar inngår i brutto driftsresultat, men blir trekt frå gjennom motpost avskrivningar. Det er avdrag som har verknad på rekneskapen og netto driftsresultat.

Eksterne finansutgifter er renteutgifter, provisjonar, andre finansutgifter, kurstap på finansielle instrument og avdragsutgifter.

Netto driftsresultat (NDR) er driftsinntekter med frådrag av driftsutgifter, renter og avdrag. Skilnaden mellom brutto- og netto driftsresultat viser kor stor del av inntektene som går med til å betale renter og avdrag. NDR viser kor mykje kommunen sit att med til avsettingar til framtidig bruk, slik som gjennom disposisjonsfond og eigenkapitalkrav til investeringar. Ein kommune kan og ha eit betre NDR enn brutto driftsresultat om kommunen har større eksterne finansinntekter enn eksterne finanskostnader. NDR er den vitigaste enkeltstående indikatoren for korleis den økonomiske situasjonen er i kommune.

Tabell 2 - Skjematisk oppstilling utrekning av netto driftsresultat

Disposisjonsfond kan vere bundne eller frie. Dei bundne disposisjonsfonda må nyttast til føremålet dei er knytt til. Den frie delen av disposisjonsfondet er midlar som kommunen kan disponere fritt til både drifts- og investeringsføremål. Når netto driftsresultat viser mindreforbruk kan kommunen bygge opp reserver i disposisjonsfondet.

Eigenkapitalkrav er at kommunen vedtek ein handlingsregel om at investeringar skal finansierast med ein del av disposisjonsfondet.

Netto lånegjeld er gjelda til kommunane som er renteeksponert, inneheld rentekompensasjon og sjølvkost.

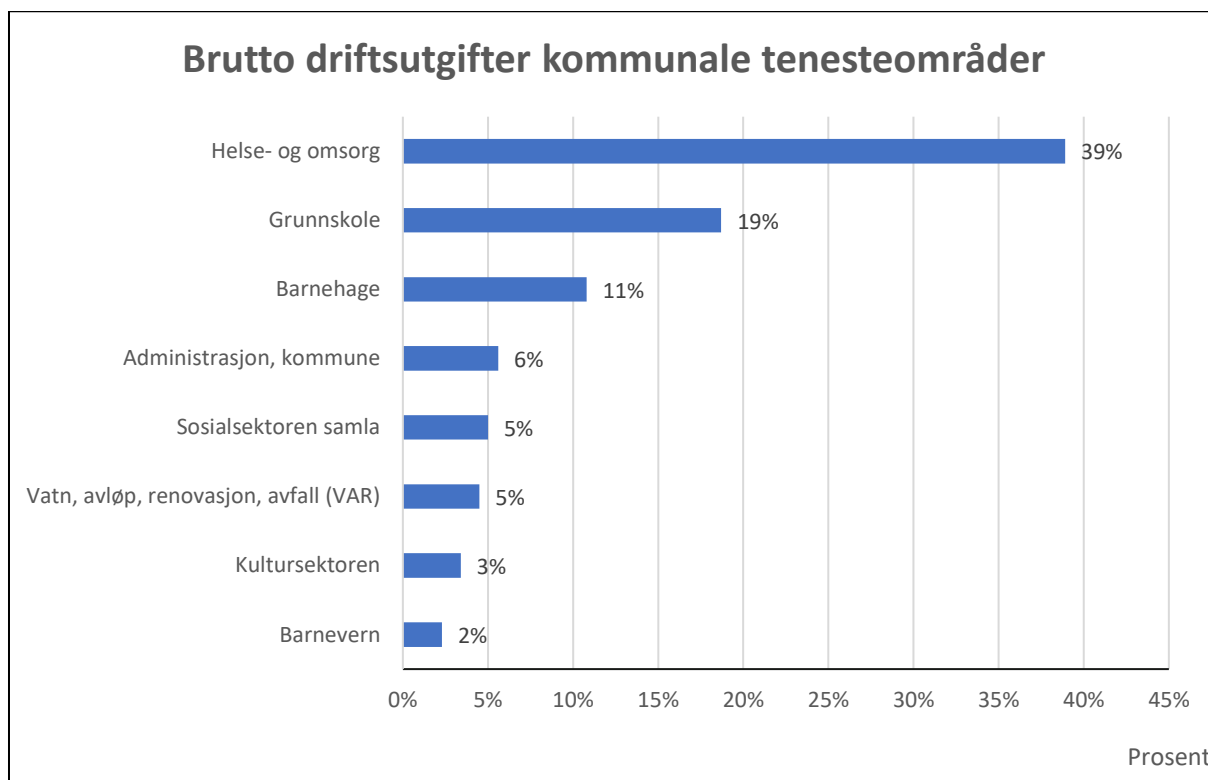
Renteeksponert gjeld er gjeld frå bank, statlege låneinstitusjonar, kredittføretak, livsforsikringsselskap, og frå obligasjon og sertifikatmarknaden.

Sertifikatlån er eit kortsiktig lån med løpetid inntil 12 månader. Lånet er avgrensa til sertifikatets lengde, og er omsetteleg. Ved utløp må lånet fornyast eller refinansierast. Varigheit på 3, 6, 9 eller 12 månader.

4 Driftsrekneskap

Driftsrekneskapen viser kommunens inntekter og utgifter.

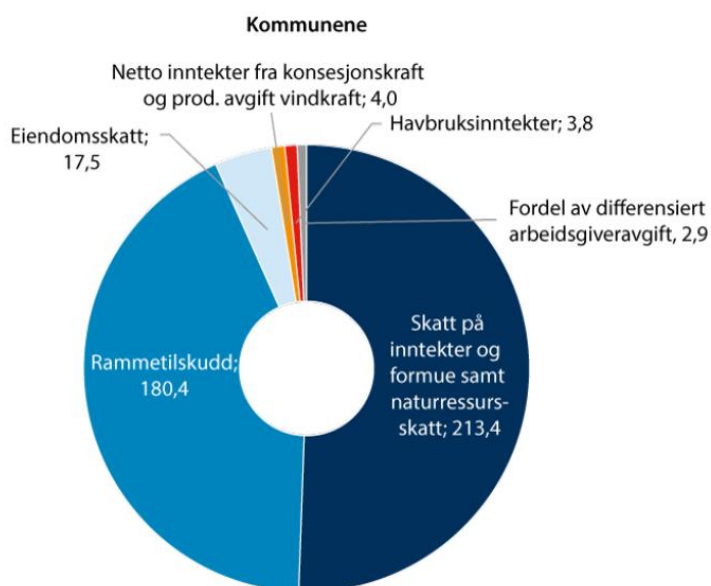
På landsbasis fordeler driftsutgiftene seg på ulike tenesteområde, som vist i figuren under. Fordelinga er lik førre år, med eitt unntak: vatn, avløp, renovasjon og avfall er opp frå 4 til 5 prosent. Over år har utgiftene til helse og omsorg auka noko. Barnehage og grunnskoleopplæring utgjør til saman 30 prosent. Samla sett utgjør desse tenestene nærare 70 prosent av kommunane sine driftsutgifter.

Figur 6 - Brutto driftsutgifter til kommunale tenesteområde i prosent av totale brutto driftsutgifter

Kommunane skal gi likeverdige tenester til sine innbyggjarar, sjølv om det er store forskjellar i kommunane sin økonomi. Figur 7 og tabell 3 viser inntekter, utgifter og gjeld per innbyggjar. Dei kommunane som har meir utgifter enn inntekter tærer på opparbeidd eigenkapital for å gå i balanse. Stadig fleire kommunar har lite eller ikkje nokon midlar på disposisjonsfond.

Kommunens gjeld verkar direkte inn på kommunens økonomiske handleevne. Dei årlege avdraga og rentekostnadane er ei aukande driftsutgift for kommunane i vårt fylke. For gjeld, sjå kapittel 7.

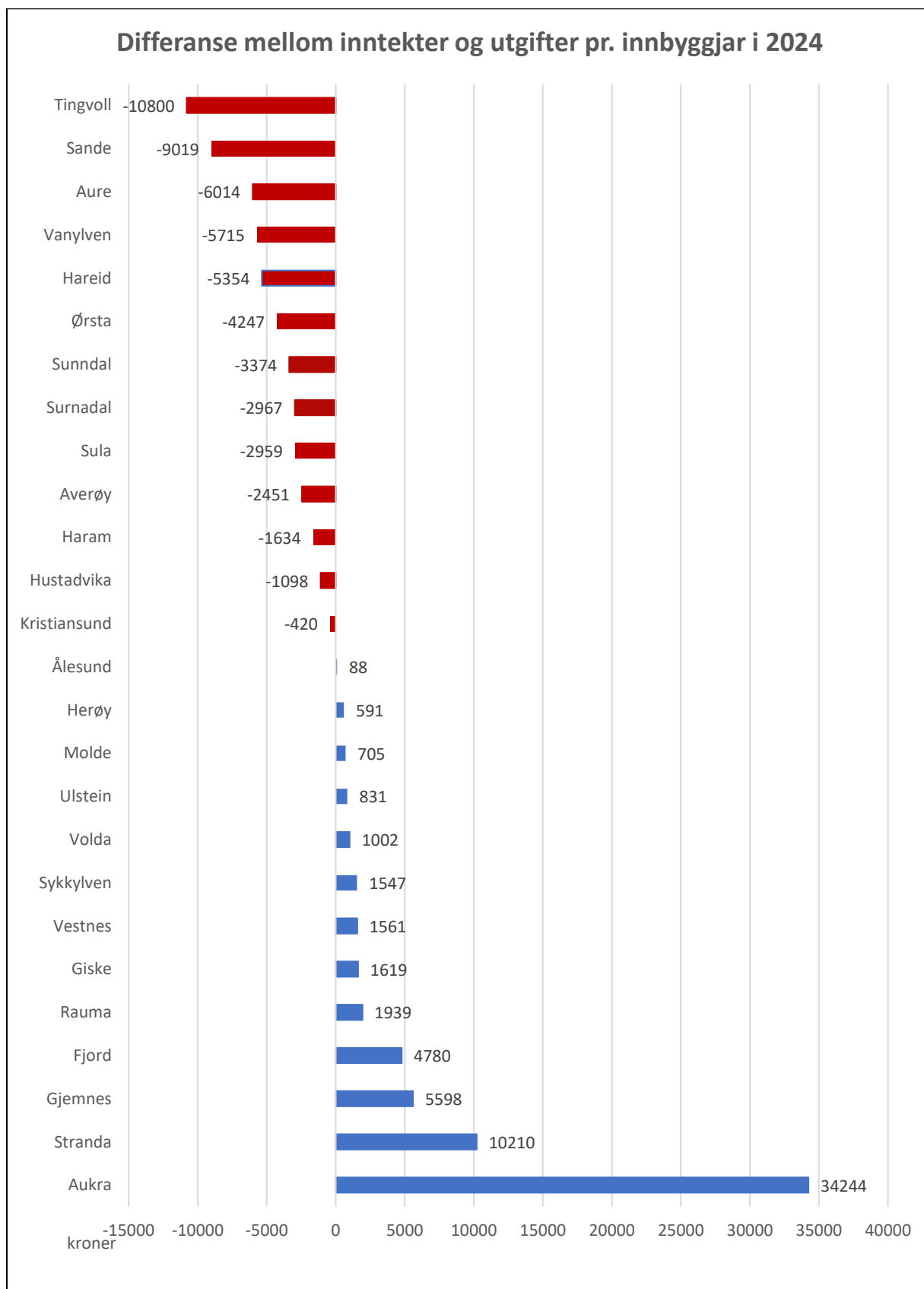
Kommunane sine frie inntekter i 2024 er framstilt i figuren til venstre.

Dei største inntektskjelda er skatteinntekter og rammetilskot.

For meir om eigedomsskatt og om havbruksfondet, sjå kapittel 9 og 10.

Figur 7 - Fordeling av kommunane sine frie inntekter i 2024.

Kjelde: Kommuneproposisjonen 2026

Figur 8 - Differanse mellom driftsinntekter og -utgifter per innbyggjar i 2024

Tabellen er meint som ein illustrasjon på kommunen sin økonomiske situasjon. SSB har ikkje tal for Smøla.

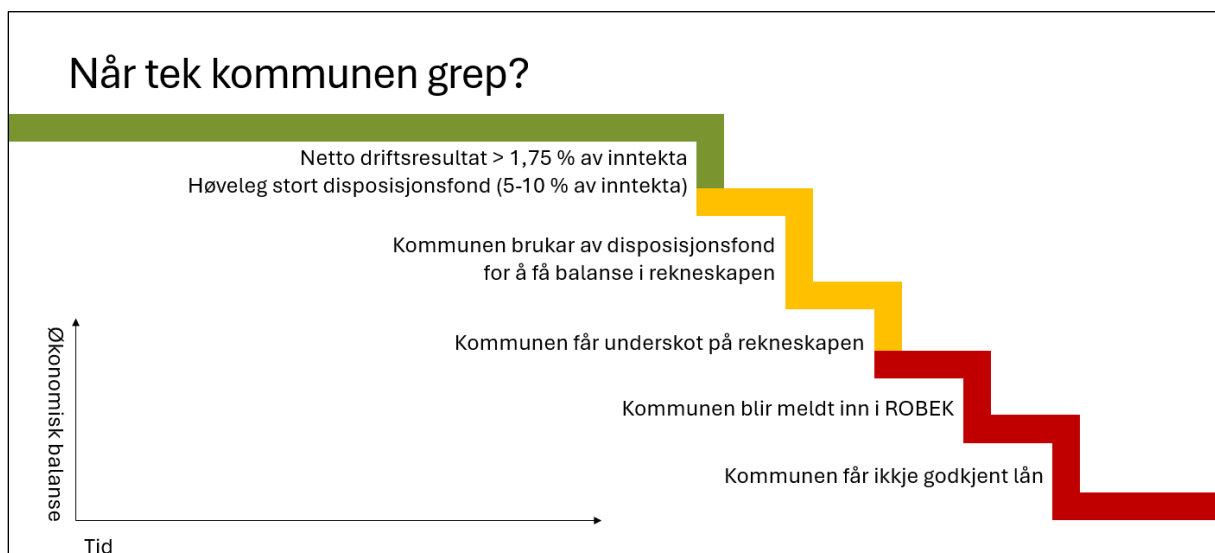
Tabell 3 – Inntekter, utgifter og lånegjeld per innbygger – 2024

Beløp per innbygger i 2024			
	Brutto driftsinntekter totalt	Brutto driftsutgifter totalt	Netto lånegjeld
Kristiansund	120 404	120 534	139 723
Molde	120 345	119 180	142 842
Ålesund	105 186	104 397	123 120
Vanylven	135 994	141 699	93 813
Sande	133 036	141 906	124 556
Herøy	114 938	114 147	87 936
Ulstein	118 304	117 344	160 889
Hareid	124 702	129 922	189 494
Ørsta	109 445	113 568	131 421
Stranda	135 739	125 556	169 912
Sykkylven	99 577	98 033	113 933
Sula	103 240	105 926	119 494
Giske	98 436	96 515	121 024
Vestnes	136 800	135 011	92 823
Rauma	123 747	121 219	126 743
Aukra	200 699	165 562	156 382
Averøy	116 807	119 018	120 048
Gjemnes	136 528	130 504	87 016
Tingvoll	137 275	146 323	107 128
Sunndal	145 342	148 487	94 210
Surnadal	139 207	141 998	121 999
Smøla	186 655	178 994	148 179
Aure	150 729	156 367	102 584
Volda	129 373	128 199	180 834
Fjord	178 721	173 966	155 087
Hustadvika	115 053	115 707	123 021
Haram	104 282	105 634	124 828

Kjelde: SSB tabell 12137: Finansielle nøkkeltal i kroner per innbygger, kommunekonsern, etter region, statistikkvariabel, år og rekneskapsomgrep.

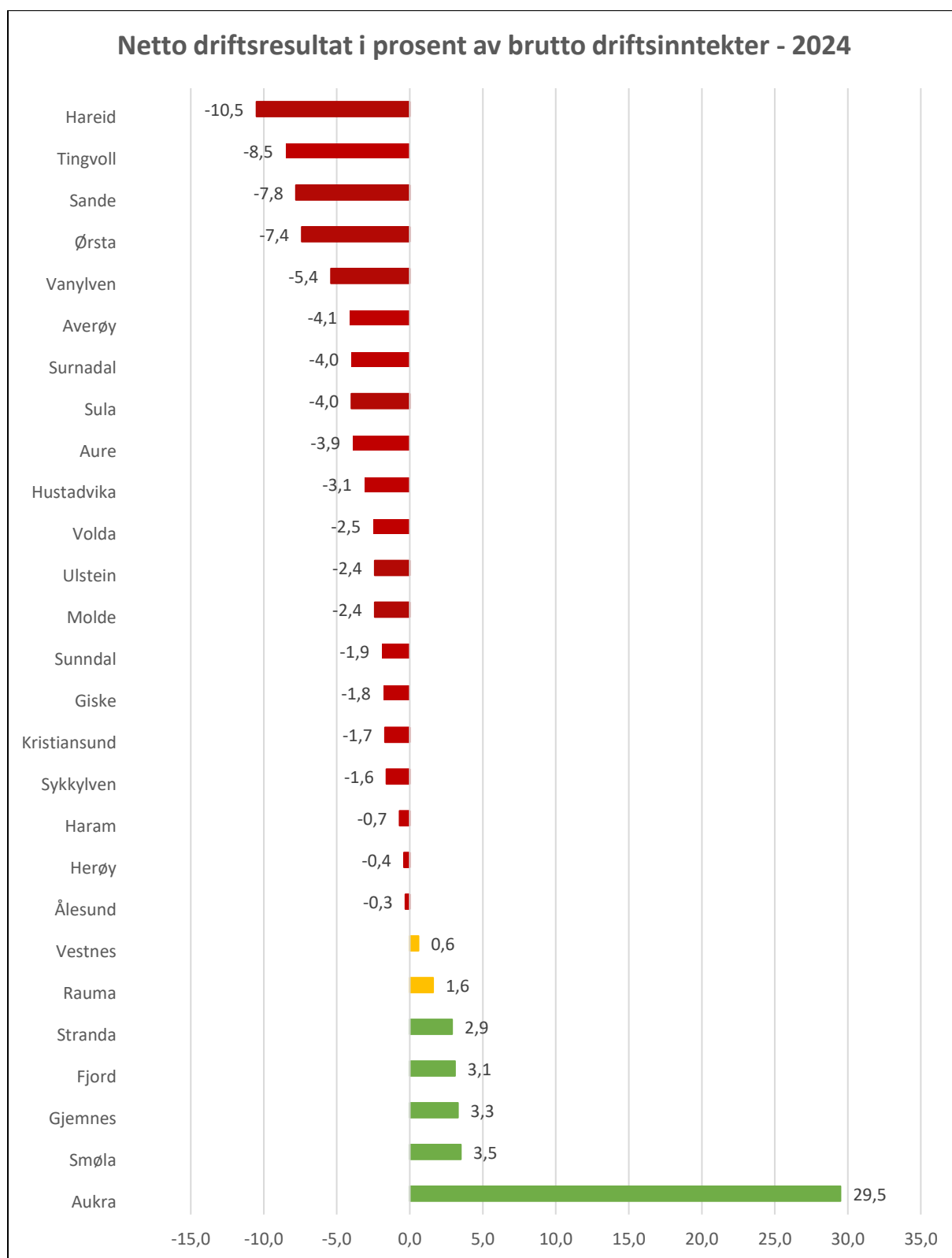
Dei mest sentrale indikatorane i kommuneøkonomien er netto driftsresultat, storleiken på disposisjonsfond og gjeldsgraden. Det er samanhengen mellom desse indikatorane som gir uttrykk for kommunens økonomiske tilstand. I dei neste tre kapitla vil gå meir inn på dei ulike indikatorane.

Figuren under illustrerer kommunen si økonomiske tilstand i ein trappefigur. Kommunar øvst i trappa har sunn økonomi og er merka grøne. Midt i trappa ligg kommunar som brukar av disposisjonsfondet sitt for å dekke opp meirforbruk i rekneskapen (merka gule). Desse kommunane må vurdere om dei vil måtte halde fram å bruke av disposisjonsfondet, og om storleiken på disposisjonsfondet vil tole fleire år med meirforbruk. Det er ofte på dette tidspunktet kommunen bør ta grep for å unngå økonomisk ubalanse. Lågst i trappa ligg dei kommunane som har komme i økonomisk ubalanse og er meldt inn i ROBEK (merka raude).

Figur 9 - Tiltakstrappa - økonomisk balanse

I 2023 hadde fjorten kommunar negativt netto driftsresultat. På landsbasis hadde 45 prosent av kommunane negativt netto driftsresultat. For 2024 var tilsvarende tal i Møre og Romsdal 20 kommunar med negativt netto driftsresultat og nasjonalt 57 prosent av kommunane.

Figur 11 - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, kjeldetabell 12134

Kommunar som har hatt negativt NDR over fleire år, må arbeide for å få ein berekraftig økonomi på lang sikt. Ved inngangen til 2025 var to kommunar i ROBEK: Hareid og Tingvoll. På forsommaren blei også Sande kommune melde inn i ROBEK. Vi ser at fleire står i fare for å bli meldt inn i åra som kjem. Det er difor viktig å gjere nødvendige politiske vedtak så tidleg som mogleg for å sikre ein sunn kommuneøkonomi. Meir informasjon om ROBEK finn du i kapittel 13.

Tabell 4 - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

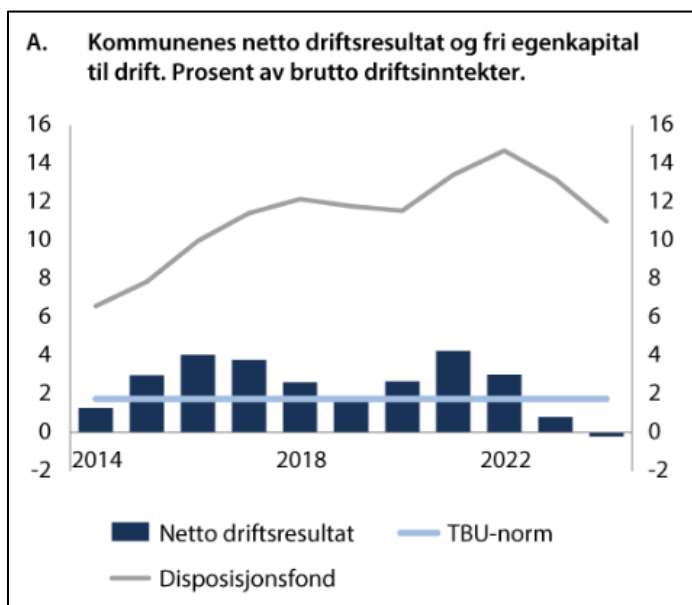
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)				
	2021	2022	2023	2024
Hareid	0,8	0,3	-10,3	-10,5
Tingvoll	1,4	0,5	-8,0	-8,5
Sande	1,9	-2,0	-2,5	-7,8
Ørsta	1,1	1,5	-3,6	-7,4
Vanylven	1,4	1,3	-3,1	-5,4
Averøy	-0,5	-1,0	-3,0	-4,1
Sula	4,0	2,1	-1,4	-4,0
Surnadal	2,4	0,8	-0,7	-4,0
Aure	2,8	4,8	0,1	-3,9
Hustadvika	4,3	2,6	-2,3	-3,1
Volda	1,7	1,8	2,5	-2,5
Molde	2,6	-0,4	-2,3	-2,4
Ulstein	0,8	0,3	-1,7	-2,4
Sunndal	4,0	4,2	0,9	-1,9
Giske	4,5	4,1	0,3	-1,8
Kristiansund	2,4	0,5	-0,4	-1,7
Sykkylven	1,6	2,3	1,7	-1,6
Haram	-	-	-	-0,7
Herøy	0,0	-2,2	-6,7	-0,4
Ålesund	0,4	2,9	2,5	-0,3
Vestnes	-1,8	2,4	0,5	0,6
Rauma	0,0	4,2	2,1	1,6
Stranda	-0,1	2,3	4,4	2,9
Fjord	-1,8	-4,0	0,8	3,1
Gjemnes	-2,0	2,2	6,0	3,3
Smøla	2,8	5,6	-3,0	3,5
Aukra	12,4	14,2	26,9	29,5
Møre og Romsdal	1,8	1,9	0,3	-1,2
Landet utan Oslo	4,2	2,6	1,0	-0,3

Kjelde: SSB tabell 12134: Utvalde nøkkeltal for kommunerekneskap 2020 – 2024.

Om rekneskapen viser positivt netto driftsresultat, kan midlane nyttast i drifta, til investeringar eller settast av på fond til seinare bruk (avsetjingar). Dersom kommunen har eit negativt netto

driftsresultat, må dette dekkast inn ved bruk av fondsmidler og/eller stryke budsjetterte avsetjingar.

For å vurdere kommunens økonomiske handleevne, kan det vere nyttig å sjå netto driftsresultat opp mot kommunens disposisjonsfond. Figuren under illustrerer dette. Dei siste par åra har både netto driftsresultat og disposisjonsfond falle, men i snitt ligg kommunane framleis på eit høgt nivå på landsbasis. Dei siste fem åra har NDR vore lågare enn landsgjennomsnittet for Møre og Romsdal. Det same gjeld disposisjonsfondet.

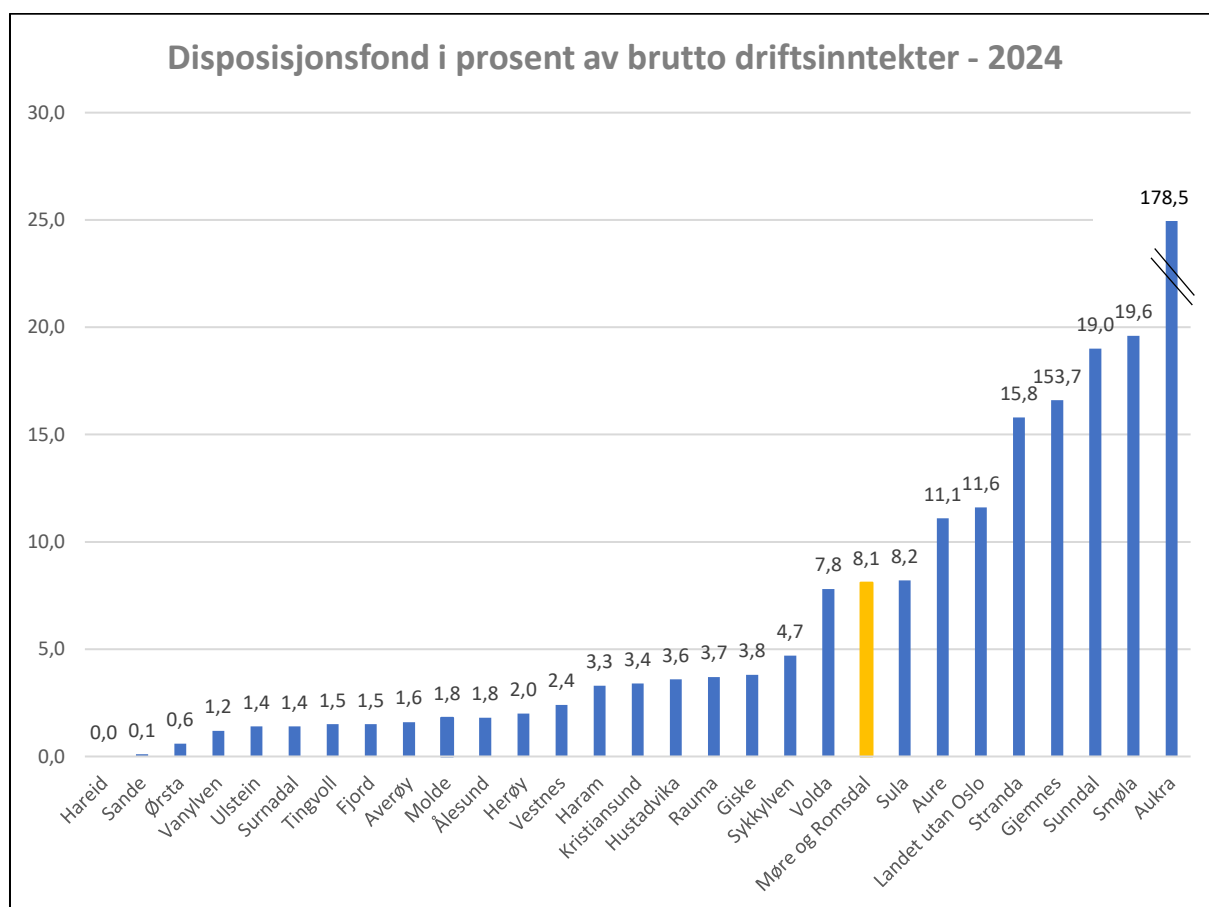
Figur 12 – Netto driftsresultat og disposisjonsfond 2014-2024, henta frå Kommuneproposisjonen 2026

6 Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er «sparepengar» som kommunen kan bruke. Å ha «pengar på bok» kan avhjelpe kommunen om dei får utgifter dei ikkje har budsjettert for. Statsforvaltaren tilrår at disposisjonsfondet minst er på mellom 5 og 10 prosent av brutto driftsinntekt. Dette gir kommunen handlingsrom til å handtere svingingar i økonomien. Disposisjonsfondet kan nyttast til både drifts- og investeringsføremål og skal brukast om kommunerekneskapen viser meirforbruk.

I Møre og Romsdal har 19 kommunar disposisjonsfond på mindre enn fem prosent av brutto driftsinntekt. Av desse 19 kommunane er det berre Fjord som har NDR over tilrådd nivå. 12 av dei 19 kommunane har ein gjeldsgrad på over 100 prosent av brutto driftsinntekter. Av tre kommunar på ROBEK, er ein av kommunane ei gjeldsgrad på over 100 prosent. Felles for alle dei 19 kommunane er at dei har all grunn til å arbeide med å få økonomien inn i eit berekraftig spor.

Under er disposisjonsfond vist i diagramsform. ROBEK-kommunar kan ha positivt disposisjonsfond, då dei bundne fonda berre kan brukast på gitte vilkår.

Figur 13 - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter i 2024

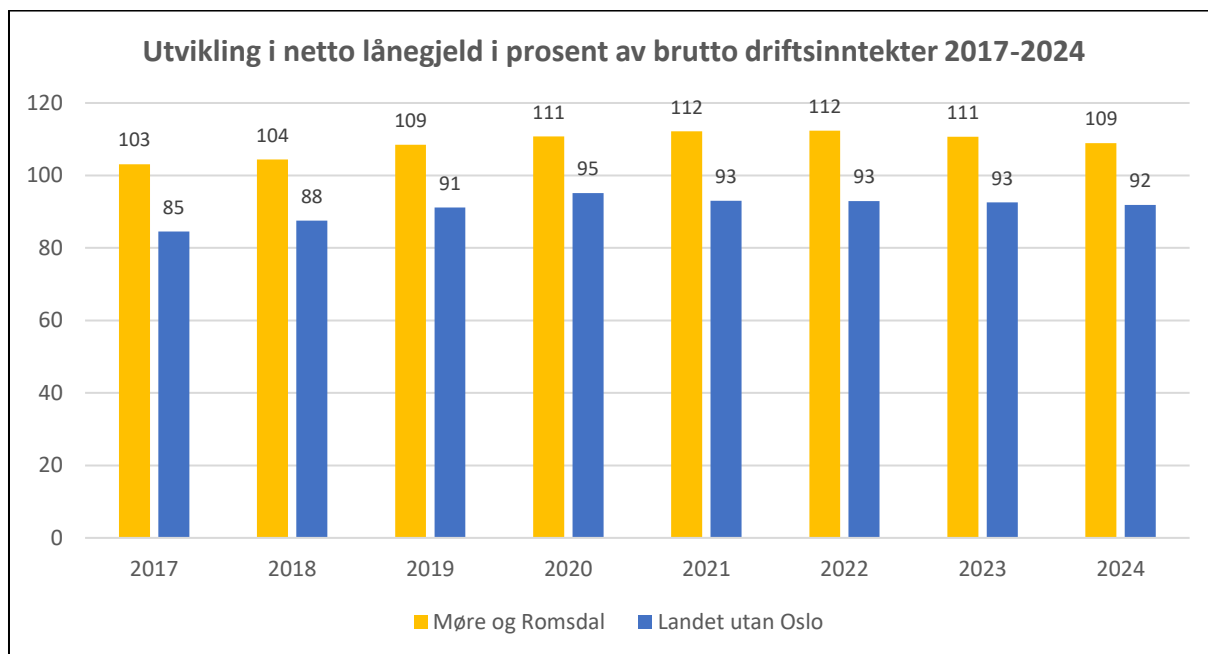
Tabell 5 - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter				
	2021	2022	2023	2024
Hareid	0,8	2,7	0,1	0,0
Sande	1,8	0,2	0,1	0,1
Ørsta	9,5	10,4	6,6	0,6
Vanylven	8,3	9,0	4,0	1,2
Ulstein	5,9	6,2	4,3	1,4
Surnadal	5,2	5,0	3,0	1,4
Tingvoll	14,1	12,9	3,9	1,5
Fjord	0,2	0,2	0,3	1,5
Averøy	10,7	8,3	4,0	1,6
Molde	8,7	8,2	5,6	1,8
Ålesund	0,3	2,0	1,8	1,8
Herøy	6,6	4,7	0,0	2,0
Vestnes	1,4	1,5	2,1	2,4
Haram	-	-	-	3,3
Kristiansund	5,4	6,9	5,8	3,4
Hustadvika	9,5	11,2	7,6	3,6
Rauma	1,9	1,6	2,3	3,7
Giske	0,5	4,6	5,8	3,8
Sykkylven	3,7	5,8	6,7	4,7
Volda	7,1	8,4	11,1	7,8
Sula	14,5	16,3	14,0	8,2
Aure	14,4	17,5	15,3	11,1
Stranda	7,4	10,0	13,9	15,8
Gjemnes	8,0	9,5	13,9	16,6
Sunndal	20,6	22,5	22,3	19,0
Smøla	21,2	21,3	17,3	19,6
Aukra	131,9	133,6	153,7	178,5
Møre og Romsdal	8,9	10,1	9,3	8,1
Landet utan Oslo	13,8	14,6	13,6	11,6

Kjelde: SSB tabell 12143: Finansielle nøkkeltal frå bevilings- og balanserekneskapet i prosent av brutto driftsinntekter

7 Kommunane si gjeld

Kommunane si gjeld har auka gradvis det siste tiåret. Det er viktig at kommunane har eit forsvarleg gjeldsnivå. KS anbefaler at gjeldsgraden over tid ikkje ligg over 75 prosent av brutto driftsinntekt. På landsbasis har lånegjelda gått frå 84,5 prosent i 2017 til 92 prosent i 2024. Også i Møre og Romsdal ser vi at gjeldsnivået har auka tilsvarende i perioden, i begge tilfella med ein liten reduksjon dei siste åra. For 2024 er fylkessnittet på 109 prosent. Trass i reduksjonen er det framleis eit svært høgt gjeldsnivå i Møre og Romsdal. Vår vurdering er at gjeldsgraden må ned. Det vert underbygd av auken i rentenivået. Vi tilrår at kommunane gjer ei totalvurdering av eigen økonomi når dei vedtek måltal for gjeldsgrad. Kommunane kan i tillegg sette mål om å auke eigenfinansieringa av investeringar ved å bruke av oppsparte fondsmidlar.

Figur 14 - Utvikling i netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter 2017–2024

Kommunestyret skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna blir ivaretatt over tid. I kommunelova står det at kommunen ikkje skal ta vesentleg finansiell risiko i finansforvaltinga eller gjeldsforvaltinga. Kvar kommune må vurdere kva finansiell risiko kommunen kan tole. Dette vil vere avhengig av kommunens disposisjonsfond og netto driftsresultat.

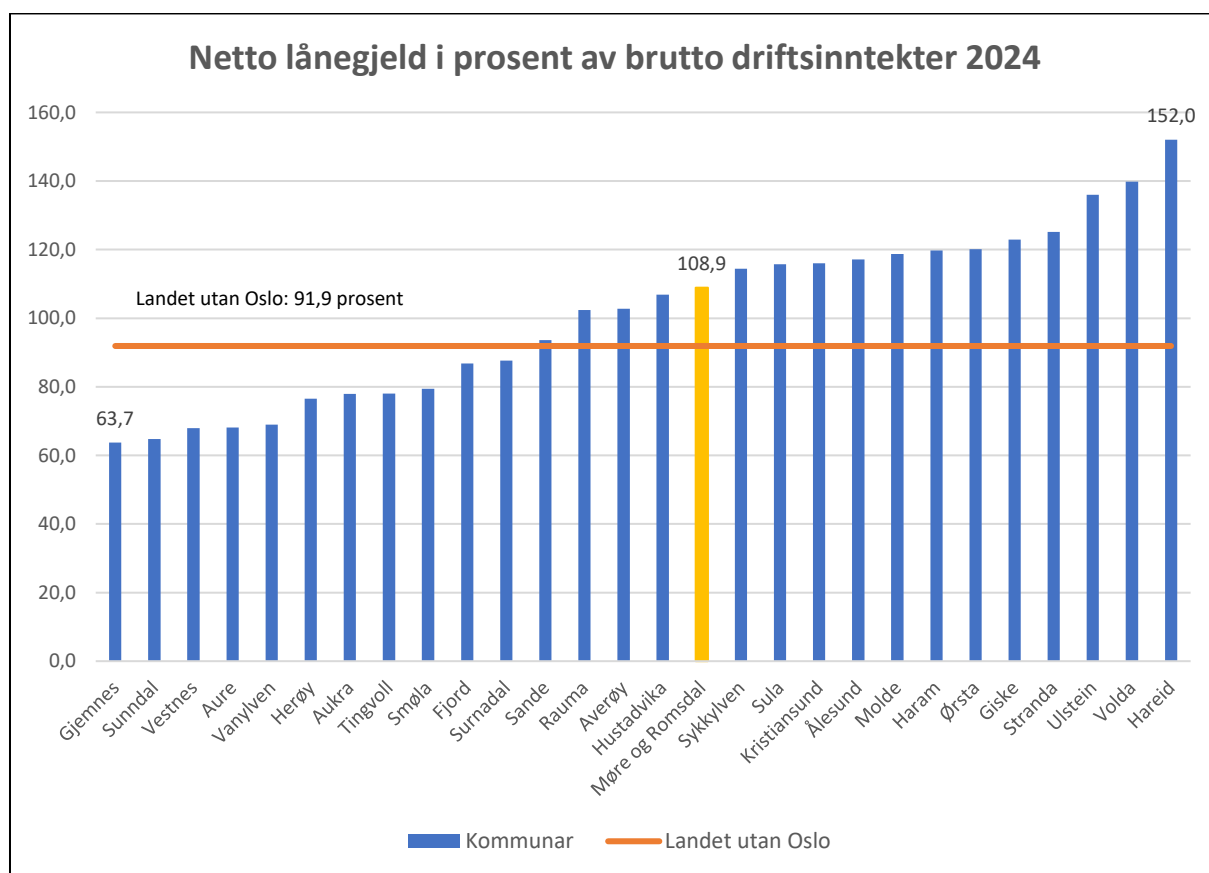
Kommunane har ansvar for ei rekke tenester (generalistprinsippet) som krev omfattande investeringar. Utviklinga i lånegjelda er tett bunden til investeringsaktiviteten i kommunane.

Kommunane kan ta opp lån til eigne investeringar, men ikkje til drift. Kommunane kan også finansiere investeringar med eigne midlar (disposisjonsfond). Kommunane vedtek finansielle måltal. Gjeldsgrad (netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekt) og eigenfinansieringskrav kan vere finansielle måltal.

7.1 Netto lånegjeld

I Møre og Romsdal har 15 kommunar ein gjeldsgrad på over 100 prosent av brutto driftsinntekt. Av desse har seks kommunar over 120 prosent. Statsforvaltaren har også tidlegare peika på at det høge gjeldsnivået gjer at driftsbudsjettet blir ytterlegare pressa med høgare rentenivå.

Langsiktig gjeld kjem fram av kommunens balanserekneskap. Det omfattar lån til investeringar, pensjonsforpliktingar, formidlingslån og ubrukte lånemidlar. I netto lånegjeld er pensjonsforpliktingar, formidlingslån og ubrukte lånemidlar tatt ut. Netto lånegjeld blir brukt som mål på kommunens gjeld knytt til tenesteytinga. I netto lånegjeld er lån til sjølvkosttenester tatt med, slik som vatn, avløp og renovasjon.

Figur 15 - Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Tabell 6 - Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, kilde: SSB tabell 12143

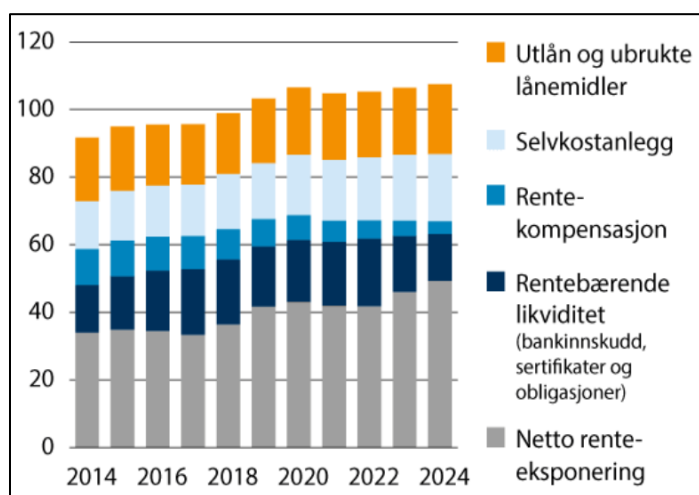
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter i 2021-2024				
	2021	2022	2023	2024
Hareid	147,0	140,6	142,3	152,0
Volda	131,8	136,0	135,9	139,8
Ulstein	184,2	161,3	144,3	136,0
Stranda	148,2	142,2	133,8	125,2
Giske	128,7	122,3	131,7	122,9
Ørsta	122,6	127,4	124,5	120,1
Haram	-	-	-	119,7
Molde	136,2	135,3	126,7	118,7
Ålesund	101,5	104,3	110,2	117,1
Kristiansund	122,8	122,6	115,4	116,0
Sula	115,1	123,8	119,0	115,7
Sykkylven	87,7	108,3	119,7	114,4
Hustadvika	97,6	102,6	104,0	106,9
Averøy	103,5	109,5	106,2	102,8
Rauma	109,8	115,4	109,7	102,4
Sande	89,7	90,7	90,1	93,6
Surnadal	91,7	86,4	85,4	87,6
Fjord	107,0	100,3	94,2	86,8
Smøla	108,4	86,9	84,1	79,4
Tingvoll	100,2	89,0	82,6	78,0
Aukra	89,2	85,5	82,4	77,9
Herøy	117,5	121,0	110,4	76,5
Vanylven	66,5	68,8	72,5	69,0
Aure	80,0	76,9	74,3	68,1
Vestnes	87,5	81,2	75,2	67,9
Sunndal	63,8	60,6	62,7	64,8
Gjemnes	81,9	73,2	62,6	63,7
Møre og Romsdal	112,2	112,4	110,7	108,9
Landet utan Oslo	93,0	92,9	93,0	91,9

Tabellen ovanfor viser korleis gjelda har utvikla seg per kommune samanlikna mot fylket sett under eitt og for landet utan Oslo dei fire siste åra. 18 kommunar i Møre og Romsdal har lågare gjeldsgrad i 2024 samanlikna med 2021, 19 kommunar om ein samanliknar 2024 mot 2023.

7.2 Renteeksponert gjeld

Renteeksponert gjeld er den delen av kommunen si gjeld som blir direkte påverka av endringar i rentenivået. Renteeksponert gjeld er netto lånegjeld, utanom gjeld til vatn, avløp og renovasjon og utan gjeld knytt til rentekompensasjonsordningar.

Figur 14 viser korleis langsiktig gjeld er fordelt i kommunal sektor dei siste åra, der det grå feltet viser storleiken på renteeksponert gjeld.

Figur 16 – Kommunane si langsiktige gjeld og renteeksponering i 2014–2024 i prosent av driftsinntektene
Figuren er henta frå Kommuneproposisjonen 2026.

I Møre og Romsdal var samla renteeksponert gjeld på 25,8 mrd. kroner i 2024, 1 mrd. lågare enn førre år. Ein prosent høgare lånerente enn føresett i budsjettet vil ha samla verknad på 258 mill. kroner for lånekostnadane i driftsrekneskapen for kommunane i Møre og Romsdal til saman. Dette gir likevel ein indikasjon på kor sårbar kommunen vil vere for endringar i rentenivået. Styringsrenta er sett ned med 0,25 prosent sidan same tid i fjor. Mange av kommunane i Møre og Romsdal har føresett ytterlegare rentenedgang enn det og frå eit tidlegare tidspunkt i sine budsjett. Dette kan få stor påverknad for kommunane det gjeld sin økonomi.

Tabell 7 – Netto renteeksponert gjeld

Netto renteeksponert gjeld				
	Folketal pr. 1.1.2024		Beløp i 1000 kr	Beløp per innbygger, kr
Aukra	3 678	-	782 439	-
Aure	3 408		173 850	51 012
Sunndal	7 227		377 118	52 182
Gjemnes	2 700		146 566	54 284
Vanylven	3 026		227 986	75 342
Smøla	2 159		164 722	76 296
Ålesund	58 509		4 570 693	78 119
Sykkylven	7 617		621 627	81 610
Giske	8 691		741 533	85 322
Hustadvika	13 437		1 172 138	87 232
Vestnes	7 147		657 269	91 964
Herøy	8 968		842 193	93 911
Tingvoll	3 041		291 685	95 917
Rauma	7 299		703 994	96 451
Kristiansund	24 404		2 355 910	96 538
Averøy	5 955		618 827	103 917
Haram	9 357		994 782	106 314
Surnadal	5 953		638 979	107 337
Stranda	4 348		469 181	107 907
Sande	2 438		277 611	113 868
Molde	32 816		3 921 168	119 490
Ørsta	10 958		1 346 130	122 844
Fjord	2 492		313 292	125 719
Ulstein	8 861		1 209 320	136 477
Volda	11 093		1 535 899	138 457
Hareid	5 322		*	*
Sula	9 720		*	*
Møre og Romsdal	270 624		25 824 189	95 425
Heile landet	5 550 203		323 254 217	58 242

*Ikkje innrapportert tal.

Kjelde: SSB tabell 12143: Finansielle nøkkeltal frå bevillings- og balanserekneskapet.

Tabell 8 – Renteesponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Renteesponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter				
	2021	2022	2023	2024
Aure	55,9	53,2	51,7	48,0
Sunndal	50,7	48,9	51,6	54,1
Aukra	67,8	64,0	59,7	54,9
Vanylven	47,8	51,3	56,6	55,2
Gjemnes	68,6	62,0	53,3	55,7
Tingvoll	80,1	71,7	66,9	64,5
Smøla	85,9	68,5	68,1	64,6
Vestnes	83,5	78,0	72,6	65,8
Sande	60,3	62,5	63,0	66,1
Fjord	87,1	82,1	77,8	71,8
Herøy	112,2	116,5	106,8	73,9
Surnadal	79,5	73,3	73,1	75,3
Kristiansund	86,5	85,5	81,0	82,1
Ålesund	75,6	78,1	-	82,3
Hustadvika	72,3	-	81,0	84,8
Rauma	90,4	97,3	93,7	87,1
Averøy	83,0	91,6	90,3	88,4
Sykkylven	68,6	88,8	95,6	90,4
Giske	96,6	90,7	99,9	90,9
Stranda	111,9	108,8	103,0	95,8
Molde	111,2	112,0	105,6	98,4
Haram	-	-	-	99,7
Ørsta	102,1	108,1	99,9	103,1
Ulstein	154,2	134,9	120,2	114,4
Volda	109,4	115,0	111,6	116,4
Hareid	118,3	-	117,0	*
Sula	80,7	90,7	87,2	*
Møre og Romsdal	88,0	90,0	88,1	87,1
Landet utan Oslo	67,9	67,9	67,6	67,0

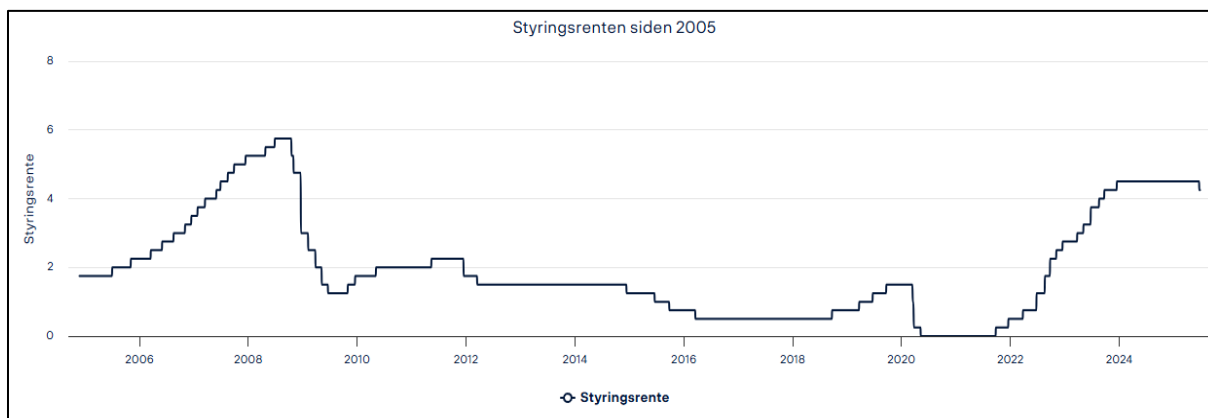
* Ikkje innrapportert tal.

Kjelde: SSB tabell 12143: Finansielle nøkkeltal frå bevillings- og balanserekneskapet i prosent av brutto driftsinntekter.

7.3 Norges Bank - styringsrente

Styringsrenta til Norges Bank verkar inn på kva rentevilkår långjevar tilbyr kommunane.

I september 2019 sette Norges Bank renta opp til 1,5 prosent, som då var det høgste nivået dei føregåande fem åra. På det tidspunktet vurderte Norges Bank utsiktene og risikobildet slik at veksten i norsk økonomi og kapasitetsutnytting var noko over eit normalt nivå, som tilsa høgare rente. I mars 2020 stengte Norge ned på grunn av koronapandemien. Det førte til den kraftigaste nedgangen i norsk økonomi i nyare tid og Norges Bank sette renta til 0 prosent 6. mai 2020. Norges Bank valde å halde styringsrenta på 0 prosent fram til september 2021, då den blei sett til 0,25 prosent. Sidan då har renta blitt sett opp ei rekke gonger, til slutt til 4,5 prosent. 18. juni 2025 sette Norges bank ned styringsrenta med 0,25 prosent, til 4,25 prosent med argumentasjonen at prisveksten har avteke og at ein ikkje vil bremse norsk økonomi meir enn nødvendig. Det er signalisert at det kan kome ytterlegare rentenedsetjingar i løpet av året. Sjå [*Pengepolitisk rapport 2/25*](#) for fleire detaljar.

Figur 17 - Utviklinga i styringsrenta 2005–2025 (Norges bank, etter rentemøte 18. juni 2025)

7.4 Avdrag

Lån skal nedbetalast årleg med minimum det kommunelova krev i avdrag. Tabell 9 viser kor stor prosent av brutto driftsinntekter som blir brukt til å betale avdrag kvart år. Også her blir driftsrekneskapen påverka av storleiken på gjelda. Sju kommunar brukar meir enn fem prosent av driftsinntektene til å betale avdrag. Rentekostnadar kjem i tillegg.

Tabell 9 – Avdrag i prosent av brutto driftsinntekter

Avdrag i prosent av brutto driftsinntekter				
	2021	2022	2023	2024
Vanylven	3,5	3,4	2,8	2,8
Vestnes	3,5	3,5	3,2	2,9
Haram	-	-	-	3,2
Sunndal	3,5	3,1	3,2	3,3
Gjemnes	4,4	4,7	4,2	3,4
Sykkylven	3,4	3,4	2,9	3,5
Smøla	4,8	4,6	4,5	3,5
Aure	4,7	3,9	3,9	3,5
Surnadal	3,3	4,4	3,4	3,8
Ålesund	4,2	3,9	-	3,9
Sande	4,1	4,0	4,0	4,1
Aukra	6,8	8,1	4,5	4,1
Tingvoll	5,1	5,1	4,5	4,3
Hustadvika	4,1	3,9	4,0	4,3
Rauma	3,7	3,6	4,5	4,4
Averøy	4,1	4,5	4,4	4,4
Fjord	4,8	4,4	4,4	4,4
Hareid	4,0	3,8	4,4	4,8
Ørsta	4,2	4,3	4,7	4,8
Sula	5,2	5,0	5,1	4,8
Kristiansund	5,4	5,5	5,3	5,2
Volda	4,7	5,0	5,1	5,2
Molde	5,4	5,3	5,2	5,3
Ulstein	6,7	6,1	5,8	5,4
Stranda	6,0	6,1	5,7	5,6
Giske	5,0	4,7	5,1	5,6
Herøy	4,8	4,5	4,3	6,3
Møre og Romsdal	4,6	4,6	4,4	4,5
Landet utan Oslo	4,0	4,1	4,0	3,9

Kjelde: SSB tabell 12143: Finansielle nøkkeltal frå bevilnings- og balanserekneskapet i prosent av brutto driftsinntekter.

8 Likvide midlar

Arbeidskapital utan premieavvik er eit utrykk for likviditet. Med likviditet meiner vi kommunens evne til å betale sine utgifter etter kvart som dei forfell. Arbeidskapital er omløpsmidlar trekt frå kortsiktig gjeld. Arbeidskapital utan premieavvik kan også brukast som eit finansielt måltal.

Arbeidskapitalen omfattar bankinnskot, verdipapir (t.d. aksjar, sertifikat) og kortsiktige fordringar.

Tabell 10 – Arbeidskapital utan premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter 2020-2024

Arbeidskapital utan premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter				
	2021	2022	2023	2024
Tingvoll	15,9	11,8	2,8	-7,7
Molde	10,4	8,4	0,4	-7,4
Hareid	8,1	7,0	-1,1	-6,3
Vestnes	1,3	0,4	-7,3	-5,7
Vanylven	6,8	0,3	-2,9	-5,2
Sande	29,0	16,2	4,5	-4,9
Averøy	9,7	15,5	1,1	-4,6
Ørsta	7,9	8,4	9,4	-2,7
Sykkylven	9,8	2,2	0,3	-1,4
Kristiansund	11,3	9,2	2,8	0,8
Surnadal	6,8	11,6	6,9	2,7
Rauma	0,1	7,7	0,9	4,6
Ulstein	9,8	8,1	4,3	5,2
Ålesund	18,6	18,2	*	7,1
Aure	24,3	27,3	13,2	7,7
Hustadvika	21,4	20,8	9,8	9,7
Herøy	9,0	12,7	6,8	10,3
Fjord	11,7	12,2	7,0	10,6
Volda	23,1	24,2	18,0	14,2
Sula	36,2	27,8	16,5	14,3
Stranda	20,4	15,5	15,3	16,5
Sunndal	20,8	20,5	17,5	17,5
Gjemnes	30,1	22,6	18,7	22,9
Giske	27,9	24,7	41,0	24,8
Smøla	24,0	28,9	21,1	27,3
Haram	-	-	-	31,0
Aukra	135,3	139,2	159,3	186,5
Møre og Romsdal	18,3	17,5	11,2	9,7
Landet utan Oslo	23,0	21,8	16,2	14,6

Kjelde: SSB tabell 12143: Finansielle nøkkeltal frå bevilings- og balanserekneskapet i prosent av brutto driftsinntekter

9 Eigedomsskatt

Eigedomsskatt er ein frivillig kommunal skatt og det er kommunestyret som vedtek denne.

Eigedomsskattekontoret skriv ut skatten etter det årlege skattevedtaket i kommunen. På landsbasis har 323 av landets 357 kommunar eigedomsskatt og i Møre og Romsdal er det berre tre kommunar som ikkje har ei form for eigedomsskatt per 2024.

Kommunestyret vedtek kor høg skattesatsen skal vere innanfor lovas rammer.

Maksimal skattesats	
Bustadar og fritidseigedomar	4 promille
Næringsverksemder	7 promille

Kommunestyret avgjer kva eigedomar det skal skrive ut eigedomsskatt på. Det er lovleg å ha eigedomsskatt på verksemder utan å skattelegge bustadar og fritidseigedomar. Kva eigedomar som kommunane i Møre og Romsdal har eigedomsskatt på, kjem fram i tabell 10. Tabellen viser også når kommunen sist gjennomførte alminneleg taksering av eigedomane i kommunen. Alminneleg taksering skal som hovudregel skje kvart tiande år. Samla inntekter frå eigedomsskatt i Møre og Romsdal var på 1,2 mrd. kroner i 2024. Dette viser at eigedomsskatt er ei viktig inntekt for kommunane som bidreg til å oppretthalde nivået på dei kommunale tenestene.

Tabell 11 - Oversikt over eideomsskatt i kommunane i 2024

	Eigedomsskatt i kommunen	Eigedomsskatt totalt (1000 kr)	Bustader og fritidseigedomar (1000 kr)	Eiendomsskatt anna eigedom (1000 kr)	Skattesats for bustadar- og fritidseigedomar	Siste alminnelege taksering i kraft? (år)
Kristiansund	Ja	118 698	82 099	36 599	4,0	2019
Molde	Ja	155 201	118 168	37 033	..	2020
Ålesund	Ja	143 319	124 624	18 695	..	2015
Vanylven	Nei	-	-	-	..	..
Sande	Nei	-	-	-	..	..
Herøy	Nei	-	-	-	..	..
Ulstein	Ja	12 428	12 428	-	..	2018
Hareid	Ja	11 050	11 050	-	..	2014
Ørsta	Ja	22 600	18 302	4 298	..	2014
Stranda	Ja	17 816	10 777	7 039	4,0	2013
Sykkylven	Ja	15 096	15 096	-	..	2018
Sula	Ja	11 560	10 578	982	..	2020
Giske	Ja	24 272	22 729	1 543	..	2014
Vestnes	Ja	33 087	23 007	10 080	4,0	2024
Rauma	Ja	44 529	20 032	24 497	4,0	2022
Aukra	Ja	260 415	-	260 415	..	2023
Averøy	Ja	29 133	20 591	8 542	4,0	2020
Gjemnes	Ja	11 077	7 719	3 358	4,0	2012
Tingvoll	Ja	11 358	9 682	1 676	4,0	2016
Sunndal	Ja	78 507	12 379	66 128	3,0	2011
Surnadal	Ja	36 892	15 067	21 825	3,4	2020
Smøla	Ja	12 264	-	12 264	..	2018
Aure	Ja	21 032	3 733	17 299	1,0	2018
Volda	Ja	37 956	28 206	9 750	..	2014
Fjord	Ja	20 983	-	20 983	..	2019
Hustadvika	Ja	65 286	36 930	28 356	4,0	2022
Haram	Ja	18 470	15 257	3 213	..	2015
Møre og Romsdal	..	1 213 029	618 454	594 575	..	..

..=Talgrunnlag manglar

Kjelde: SSB-tabell 12843: Eigedomsskatt

10 Havbruksfondet

Havbruksfondet blei oppretta i 2016. Det fordeler inntektene frå vekst i oppdrettsnæringa og inntekter frå avgifta på produksjon av laks, aure og regnbogeaure. Kommunal sektor fekk i 2024 om lag 3,75 mrd. kroner. Av dette gjekk rundt 79 millionar kroner til kommunane i Møre og Romsdal.

Tabell 12 – Utbetalningar frå Havbruksfondet

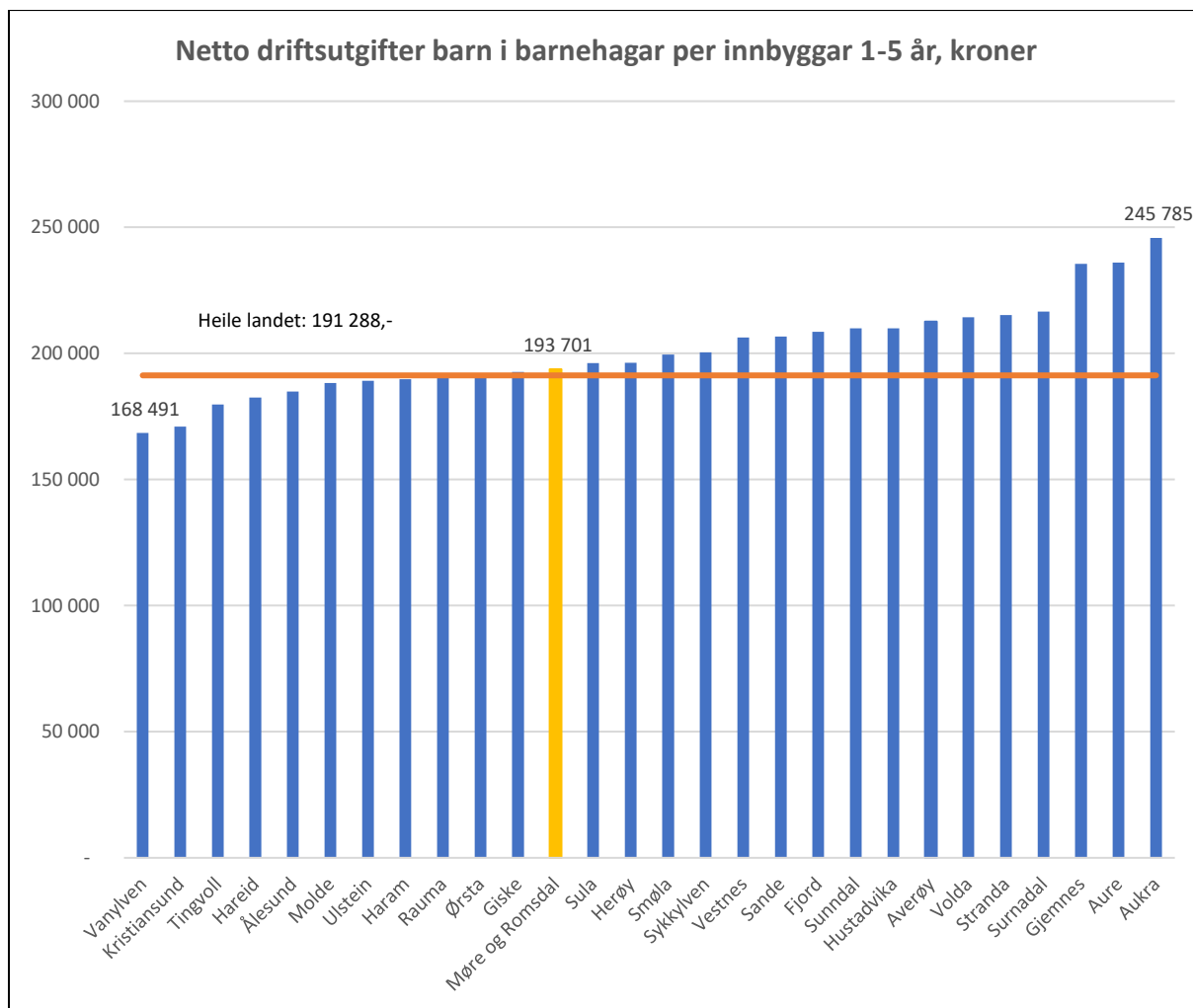
Utbetalingar frå Havbruksfondet				
	2021	2022	2023	2024
Kristiansund	3 258 015	13 293 103	4 975 095	18 166 137
Molde	4 830 158	15 171 476	11 759 640	20 733 092
Ålesund	3 385 502	17 858 995	11 817 045	-
Vanylven	1 983 139	8 091 454	3 028 319	11 057 649
Sande	386 712	4 245 346	6 588 869	5 796 214
Herøy	746 510	3 045 854	1 139 946	4 167 836
Ulstein	424 958	1 733 883	648 925	2 369 496
Ørsta	2 179 274	8 891 708	3 327 823	13 427 145
Stranda	7 124 792	6 935 532	2 595 702	6 318 656
Sykkylven		2 311 844	5 865 234	3 159 328
Giske	1 005 735	4 103 523	1 535 790	5 619 376
Vestnes	1 983 139	10 403 298	3 893 553	14 216 977
Rauma	2 386 647	2 889 805	6 514 159	5 528 824
Aukra	7 603 403	13 456 118	7 870 493	18 388 911
Averøy	2 913 793	10 143 957	9 661 725	17 021 894
Gjemnes	1 274 875	5 201 649	1 946 776	7 108 489
Tingvoll	1 487 355	6 068 591	2 271 239	8 293 237
Surnadal	141 653	577 961	216 308	789 832
Smøla	11 706 334	51 794 197	24 384 569	73 454 382
Aure	8 413 366	16 182 908	6 056 638	23 696 680
Volda	1 994 036	9 247 376	3 460 936	12 637 313
Fjord	1 133 222	4 623 688	1 730 468	6 318 656
Hustadvika	1 274 875	5 201 649	7 379 393	8 688 153
SUM	67 637 495	221 473 915	128 668 649	78 749 483

Kjelde: [Havbruksfondet \(fiskeridir.no\)](https://fiskeridir.no)

11 KOSTRA

Barnehagesektoren

Utgiftene til barnehagedrift utgjorde også i 2024 11 prosent av kommunane sitt budsjett på landsbasis. I oversikta under er alle utgifter som kommunen har til barnehagedrift totalt tatt med, med frådrag av alle inntektene. Tabellen viser netto driftsutgifter kommunen har til barnehagedrift er fordelt på innbyggjarar 1-5 år i kommunen.

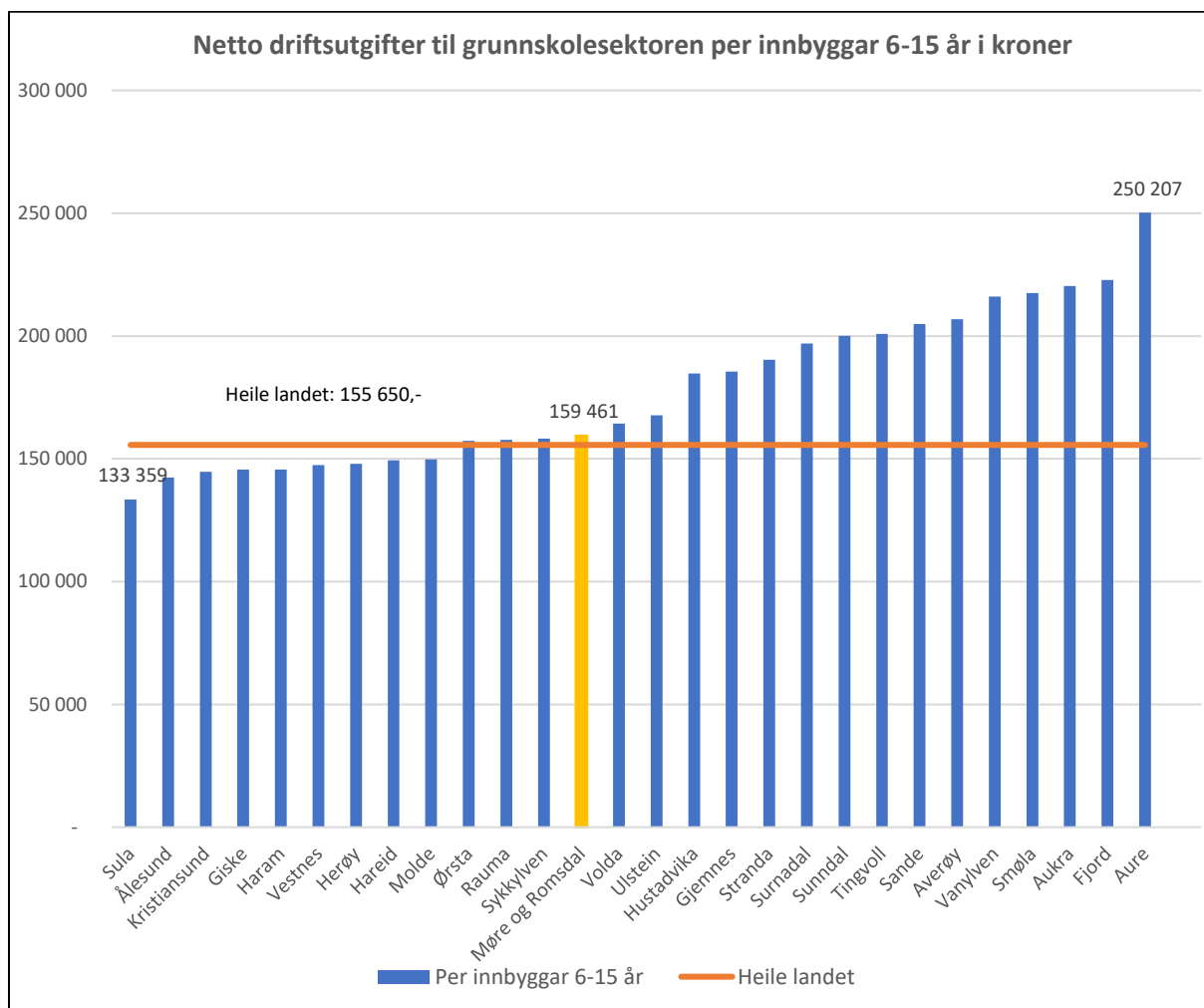

Figur 18 - Netto driftsutgifter barn i barnehagar per innbyggjar 1-5 år i 2024

Netto driftsutgifter til barn i barnehage per innbyggjar 1-5 år varierer mykje mellom kommunane i fylket. Aukra kommune hadde i 2024 høgast utgifter med 245 785 kroner per barn. Vanylven kommune brukte same år minst per barn. Her er netto driftsutgifter per innbyggjar til samanlikning 168 491 kroner. Skilnaden er dermed på vel 77 000 kroner per barn. Møre og Romsdal sett under eitt (193 701 kroner) ligg så vidt over landssnittet utan Oslo (191 288 kroner).

Grunnskolesektoren

19 prosent av kommunane sine utgifter går til grunnskolesektoren. Figuren under viser skilnaden mellom kommunane i fylket i utgifter til skoledrift per innbyggjar i alderen 6–15 år. Tabellen viser netto driftsutgifter kommunen har til grunnskolesektoren er fordelt på innbyggjarar mellom 6-15 år i kommunen.

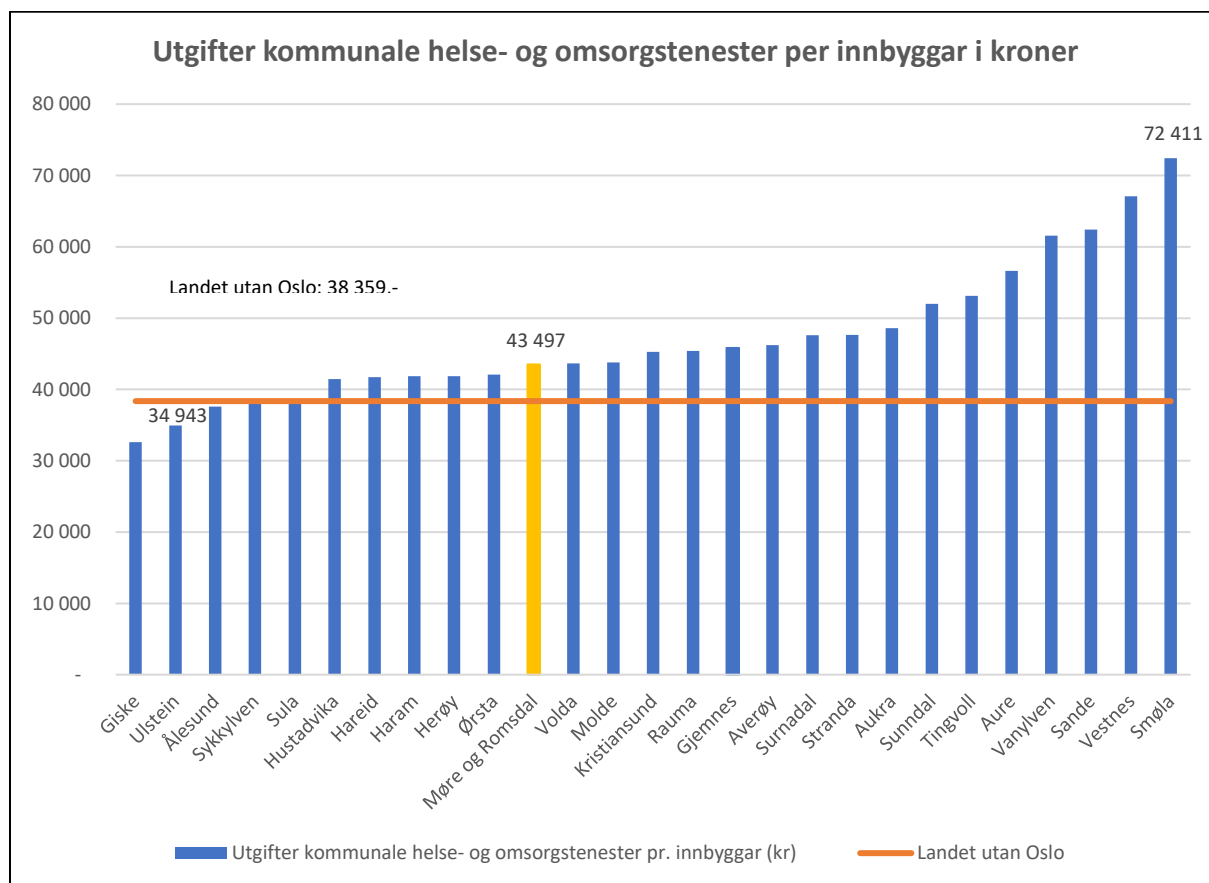

Figur 19 - Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren per innbyggjar 6-15 år i 2024

Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren inneheld kostnader frå kommunane sin KOSTRA-rapportering på funksjonane 202 grunnskole, 215 skolefritidsordning, 222 skolelokale og 223 skoleskyss. Den kommunen som har høgast utgifter til grunnskolesektoren brukar 250 207 kroner per innbyggjar 6-15 år, medan den som har lågast brukar 133 359 kroner. Skilnaden mellom den kommunen som bruker mest og den som bruker minst er på over 115 000 kroner per elev i grunnskolealder. Landsgjennomsnittet er til samanlikning på 155 650 kroner, medan Møre og Romsdal i snitt brukar 159 461 kroner. 18 av kommunane i fylket ligg over landsgjennomsnittet.

Helse- og omsorgstenester

Utgifter til helse- og omsorgstenester er aukande og er den største posten i kommunane sine utgifter. I 2024 utgjorde utgifter til helse- og omsorgstenester 39 prosent av kommunane sine utgifter. Oversikta under viser kommunen sine kostnader til helse- og omsorgstenester per innbyggjar.

Figur 20 - Utgifter kommunale helse- og omsorgstenester per innbyggjar i 2024

Dei aller fleste kommunane i fylket ligg over landsgjennomsnittet (utan Oslo). Den kommunen som har høgast utgifter bruker 72 411 kroner per innbyggjar, medan den som har lågast kostnader brukar 34 943 kroner, noko som utgjer ein skilnad på 37 468 kroner.

Landsgjennomsnittet (utan Oslo) ligg på 38 359 kroner, medan det for Møre og Romsdal ligg på 43 497 kroner.

I perioden 2017-2024 har det vore ein langt større auke i kostnad knytt til heimebasert omsorg enn til institusjonsbasert omsorg i kommunane. Det har også blitt større spreining i kostnadsnivå mellom kommunane når det gjeld kostnad per innbyggjar i perioden.

Generelt er kommunane som ligg høgast i 2024 om ein ser heimebaserte tenester og helse- og omsorgstenester i institusjon samla også kommunane som har lågast aldersberegne.

12 Skjønnsstilskot

Kommunal- og distriktsdepartementet set kvart år av ein del av rammetilskotet til skjønnsstilskot til kommunane.

Føremålet med skjønnsstilskotet er å:

- fange opp forhold som ikkje blir godt nok tatt i vare i inntektssystemet og gjennom andre faste tilskotsordningar (ordinært skjønnsstilskot)
- bidra til fornying og utvikling av kommunane (prosjektskjønn)

Skjønnsstilskot blir fordelt til:

- Ordinært skjønn
- Prosjektskjønn/fylkesløft
- Krieseskjønn (til dømes ekstraordinære økonomiske utfordringar gjennom året eller naturskade)

Statsforvaltaren fordeler fylkesrammene vidare til kommunane etter [retningslinjer](#) gitt av departementet.

Ordinært skjønn og krieseskjønn

Skjønsspotten for 2026 blir på om lag 55 millionar kroner og er med det litt høgare enn for 2025. Fordelinga til kommunane vil bli kjent samtidig med at statsbudsjettet for 2026 blir lagt fram i midten av oktober.

Skjønnsmidlane er ein del av rammetilskotet til kommunane og er slik kommunane sine egne pengar. Statsforvaltaren drøftar bruken av skjønnsmidlane med kommunedirektørutvalet før tildeling.

Vi ber kommunane om innspel på vesentlege utgifter som kommunen ikkje kan påverke sjølv, og som ikkje blir kompensert i stor nok grad gjennom andre tilskot. Innspela blir vurdert opp mot til dømes inntektssystemet og andre tilskotsordningar, samt i høve til gjennomsnittlege utgifter knytt til innspellet for kommunane i fylket, i den grad det lar seg gjere. Det skal gjerast ei heilskapleg og skjønnsmessig vurdering av økonomien og behova til kommunen.

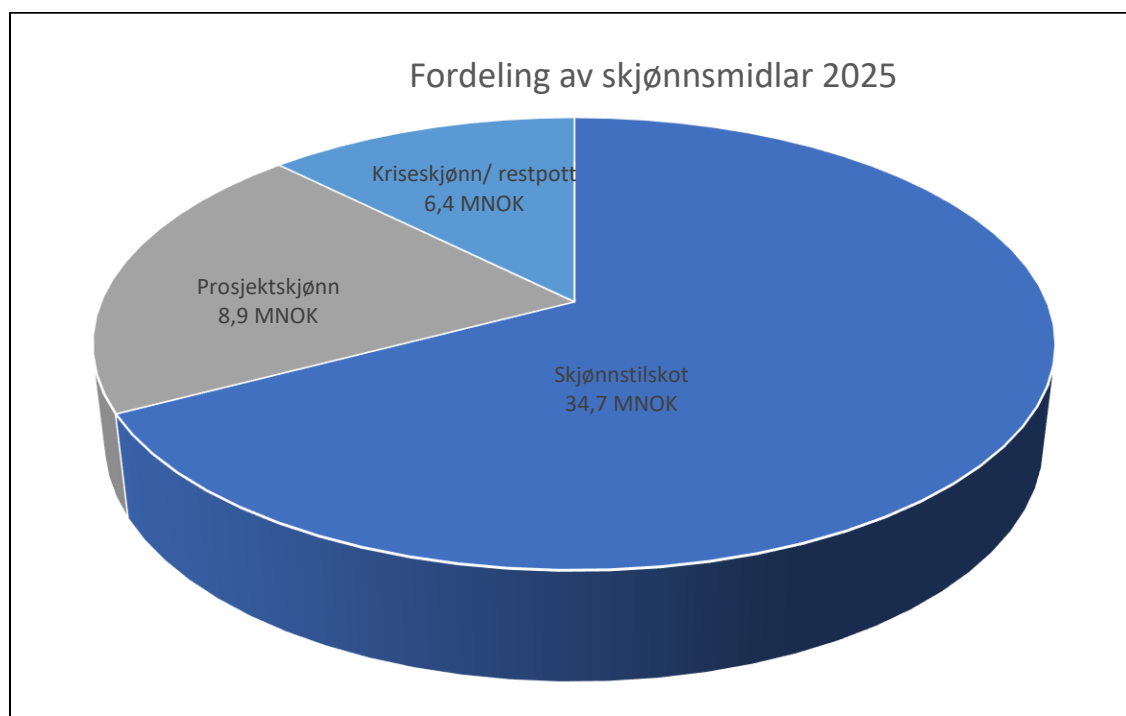
Ordinære skjønnsmidlar går mellom anna til kommunar som har

- høgare utgifter enn fylkessnittet til ressurskrevjande tenestemottakarar under 67 år
- høge tal på barn under omsorg (i høve snittet for fylket)
- språkdeling
- legevaktskyss
- helseplattforma
- andre spesielle saker

Søknadsfristen for ordinære skjønnsmidlar og prosjektskjønn er 1. juni kvart år.

Statsforvaltaren skal halde att minst 10 prosent av totalramma til ekstraordinære hendingar gjennom året, såkalla kriseskjønn. Søknadsfristen for kriseskjønn er 1. september kvart år. Om midlane ikkje blir nytta til ekstraordinære hendingar, kan dei brukast til andre føremål og tildelingar til kommunane ved årsslutt.

Av totalpotten på 51,6 mill. kroner for 2025, gjekk 45,2 mill. kroner til ordinært skjønn og prosjektskjønn. Restpotten på 6,4 mill. kroner blir fordelt i slutten av oktober.

Figur 21 - Fordeling av skjønnsputten 2025

Tabell 13 - Fordeling av ordinært skjønstilskot til kommunane i 2024

	Språk- deling	Oppretthalde drift av kommunalt rovviltutval	Skyss av helsepersonell	Barnevern	Generell vurdering	Spesielle saker	Ekstra høge utgifter til ressurs- krevjande teneste- mottakarar	Helse- plattforma	Prosjekt- skjønn
Kristiansund				800 000	1 900 000	700 000		1 600 000	1 500 000
Molde		30 000	200 000		2 500 000	500 000			800 000
Ålesund	3 000 000				4 500 000	500 000			2 500 000
Vanylven				300 000	300 000				
Sande			450 000	200 000	200 000				950 000
Herøy					700 000	200 000			
Ulstein					700 000				
Hareid*									
Ørsta					900 000				
Stranda					400 000				1 000 000
Sykkylven					600 000				
Sula				600 000	800 000		600 000		
Giske					700 000				
Vestnes				700 000	600 000	300 000	900 000		
Rauma		30 000			600 000				
Aukra									
Averøy					500 000		300 000		
Gjemnes				200 000	200 000		100 000		350 000
Tingvoll*									
Sunndal		30 000							
Surnadal		30 000		300 000	500 000		300 000		1 561 000
Smøla			300 000						
Aure			500 000	700 000					
Volda					900 000				200 000
Fjord		30 000			200 000				
Hustadvika	100 000			700 000	1 000 000		1 300 000		
Haram				400 000	700 000				
SUM	3 100 000	150 000	1 450 000	4 900 000	19 400 000	2 200 000	3 500 000	1 600 000	8 861 000

* Skjønnsmidlar til Hareid og Tingvoll, som er på ROBEK, vil bli vurdert seinare relatert til deira framdrift med tiltaksplanen for nedbetaling av akkumulert underskot.

Prosjektskjønn

Ein del av skjønnsramma går til fornying og utvikling i kommunane gjennom prosjektskjønn. Prosjektskjønnsmidlane vil dei næraste åra bli prioritert til tiltak som gir eit løft for alle kommunane i fylket. Prosjekta skal involvere fleire kommunar, ha overføringsverdi til andre kommunar samt ha eit opplegg for erfaringsdeling.

Kommunane søker på prosjektskjønn gjennom portalen [Prosjektskjønn](#). Søknadsfristen er 1. juni kvart år. Søknadane er innvilga med føresetnad om politisk vedtatt grunnavtale.

Tabell 14 – Tal på prosjekt 2021-2025

Fordeling av prosjektskjønn 2021 - 2025		
År	Tal på prosjekt	Beløp
2025	10	10 461 000
2024	12	12 750 000
2023	16	10 774 860
2022	18	8 577 840
2021	13	11 450 000

Tabell 15 – Tildeling prosjektskjønn 2025

Prosjektskjønn tildeling 2025		
Prosjektnamn	Prosjekteigar	Tildeling kroner
Helseplattformen, 1 MNOK Møre og Romsdal sin del av finansiering Midt-Norge	Kristiansund kommune	1 600 000
Sammen skaper vi gode tverrfaglig lag for barn og unge - forebygging av utenforskap	Surnadal kommune	1 561 000
Interkommunalt kommunikasjonsprosjekt	Volda kommune	200 000*
Felles kartsystem og forprosjekt for tjenestesamarbeid for plan, kart og byggesak på Nordmøre	Kristiansund kommune	1 500 000
Utarbeide plan for interkommunalt samarbeid på landbruk	Gjemnes kommune	350 000
Interkommunalt samarbeid om regnskap i Romsdalskommunene **	Molde kommune	800 000
Interkommunalt samarbeid om lønn **	Molde kommune	
Region Ålesund - Ny modell for interkommunalt samarbeid	Ålesund kommune	1 500 000
Saman om berekraftig slambehandling	Ålesund kommune	1 000 000
Samarbeid Fjord, Sykkylven og Stranda kommunar	Stranda kommune	1 000 000
Interkommunalt samarbeid på ytre Søre Sunnmøre	Sande kommune	950 000
SUM		10 461 000

* I tillegg går Statsforvaltaren i Innlandet inn med kr 100 000,-.

**Prosjekta vert sett i samanheng med kvarandre og det vert føreset at prosjekta vert slått saman.

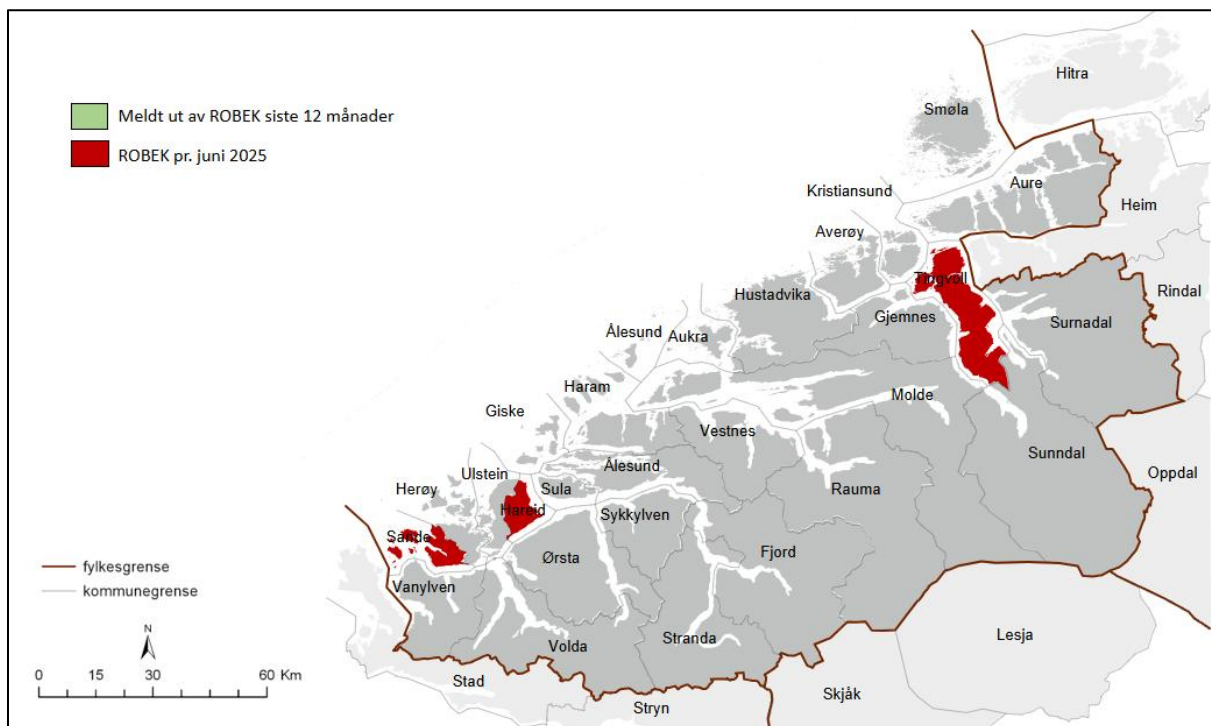
13 ROBEK

ROBEK er forkortinga for *Register om betinget godkjenning og kontroll*. Dette er eit register over kommunar og fylkeskommunar som er i økonomisk ubalanse og derfor har komme under statleg kontroll av økonomien.

Det er kommunestyrets vedtak av økonomiplan og årsbudsjett, samt vedtak av årsrekneskap, som er grunnlag for innmelding i ROBEK (sjå 13.2). Vurderinga er objektiv og skal ikkje bygge på skjønn.

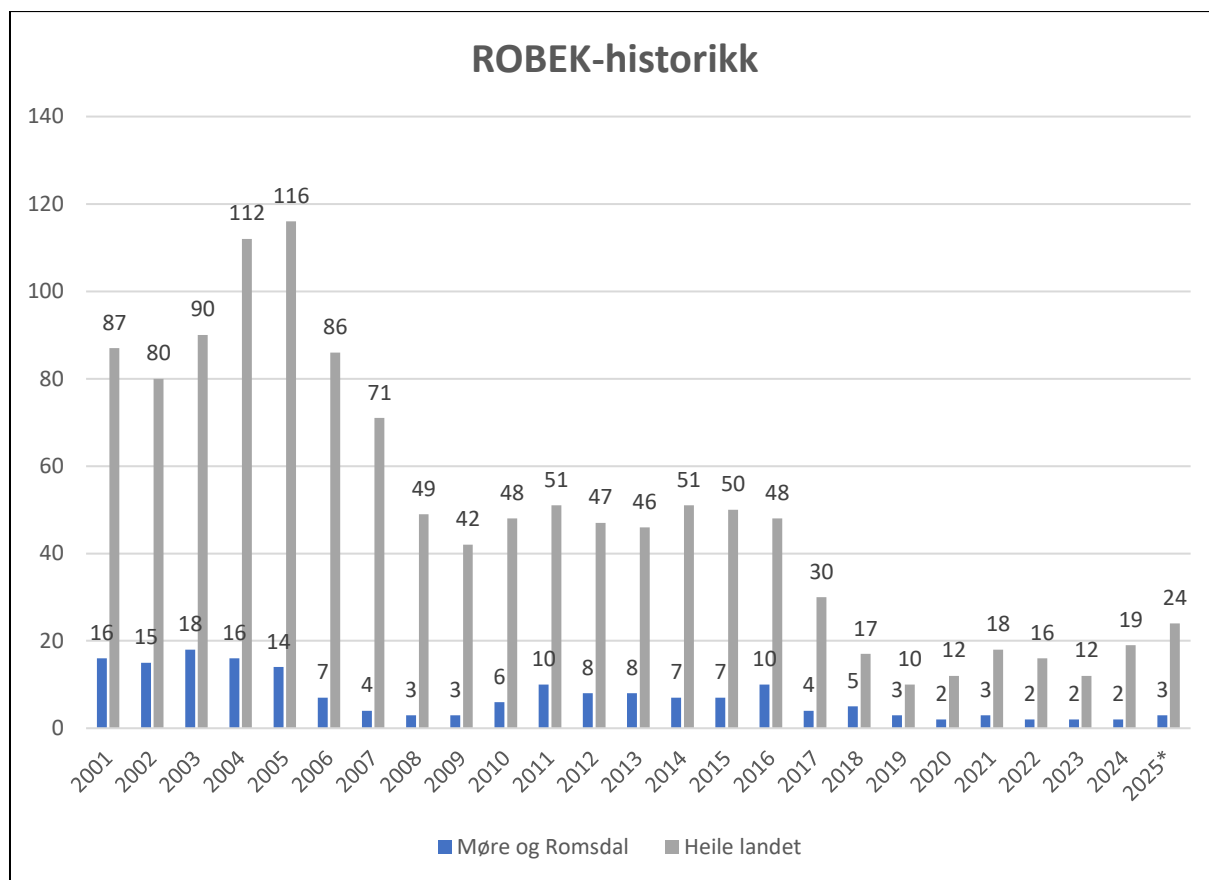
I 2021 hadde Møre og Romsdal tre kommunar på ROBEK. Kommunane Sande og Giske blei meldt ut av registeret i 2022 etter fleire år med økonomisk ubalanse. Rauma kommune blei meldt inn i 2021, Vestnes kommune blei meldt inn sommaren 2022. Våren 2023 blei Stranda kommune meldt inn. Vestnes kommune blei meldt ut i juni 2023, Stranda kommune i februar 2024 og Rauma i juni 2024.

Medio 2024 vart Hareid og Tingvoll kommune meldt inn i ROBEK, Sande kommune i mai 2025. Vi ser at fleire står i fare for å bli meldt inn i åra som kjem. Det er difor viktig å gjere naudsynnte politiske vedtak så tidleg som mogleg for å sikre ein sunn kommuneøkonomi.

Figur 22 - Kart over kommunar utmeldt og på ROBEK siste året per 30. juni 2025

Figuren under viser tal på kommunar innmeldt i ROBEK frå 2001 fram til i dag.

Figur 23 - Oppføring på ROBEK 2001–2025, i Møre og Romsdal og landet

*Per 30. juni for 2025

13.1 Innmelding i ROBEK

Ein kommune skal registrerast i ROBEK når eitt av alternativa i kommunelova § 28-1 første ledd ligg føre, jf. tabelloversikt på neste side.

Det er Statsforvaltaren som skal kontrollere om ein kommune skal registrerast i ROBEK. Vi sender registreringa til departementet som gjennomfører ho. Det same gjeld for utmelding frå registeret.

Om kommunen allereie er meldt inn på ROBEK etter eitt eller fleire av alternativa i § 28-1 første ledd, skal nye grunnlag registrerast om dei oppstår. Registeret skal innehalde alle grunnlag som kommunen er registrert for til ein kvar tid.

Kommunestyrets vedtak av økonomiplan og årsbudsjett, samt vedtak av årsrekneskap, er grunnlag for innmelding i ROBEK.

Departementet kan bestemme at ein kommune ikkje skal førast inn på ROBEK. Dette gjeld når det er klart at det ikkje er behov innmelding jf. kommunelova § 28-1 andre ledd. Dette er det berre departementet som kan vurdere.

13.2 Kriteria for registrering på ROBEK

Kommunar skal registrerast på ROBEK om eitt av følgande forhold ligg føre:

Innmelding i ROBEK	Utmelding av ROBEK
Driftsbudsjett er vedteke med meirforbruk - § 28-1 bokstav a	Driftsbudsjettet året etter er vedteke utan meirforbruk - § 28-5 første ledd
Driftsdelen av økonomiplanen er vedteke med meirforbruk - § 28-1 bokstav b	Året etter er vedteke driftsdel i økonomiplana utan meirforbruk - § 28-5 andre ledd
Inndekking av meirforbruk i driftsbudsjett, økonomiplan eller driftsrekneskap over fleire enn 2 år etter at det oppstod - § 28-1 bokstav c	Meirforbruket er dekt inn - § 28-5 tredje ledd
Samla meirforbruk i driftsrekneskapen på meir enn 3 prosent av driftsinntektene - § 28-1 bokstav d	Meirforbruket er dekt inn - § 28-5 tredje ledd
Økonomiplan eller årsbudsjett ikkje er vedteke innan fristen - § 28-1 bokstav e	Økonomiplan eller årsbudsjett året etter er vedteke innan fristen - § 28-5 fjerde ledd
Årsrekneskapen ikkje er vedteke innan fristen - § 28-1 bokstav f	Årsrekneskapen året etter er vedteke innan fristen - § 28-5 fjerde ledd
Vedtak etter inndelingslova § 16 a (gjeld for kommunar som slår seg saman) - § 28-1 bokstav g	Meirforbruket er dekt inn - § 28-5 tredje ledd

Tabell 16 - Kriteria for registrering på ROBEK

Vedtak med meirforbruk

Det går fram av kommunelova § 14-10 første og femte ledd at all bruk av midlar skal ha dekning i årsbudsjett og kvart år i økonomiplan. Blir det gjort vedtak om meirforbruk i driftsbudsjett og/eller økonomiplan, skal kommunen meldast inn i ROBEK.

Kommunelova § 14-3 inneber at kommunestyret og fylkestinget, ved behandling av årsrekneskapen, må ta stilling til korleis eit eventuelt meirforbruk i driftsrekneskapen skal dekkast inn. Fristar for dette er sett i § 14-11. Dette inneber at kommunestyret må treffe vedtak som set i gang og gir rammer for kommunens arbeid med inndekking av meirforbruket, deriblant

at kommunestyret gir beløp og tidsplan for når meirforbruket skal dekkes inn. Det er ikkje stilt krav om at vedtaket skal angi tiltak for å dekke inn meirforbruket: dette tar kommunestyret stilling til i økonomiplanen og årsbudsjettet. Bestemminga må sjåast i samanheng med § 14-5 fjerde ledd.

Uspesifisert saldering i årsbudsjett

Dersom kommunen gjer vedtak om uspesifisert saldering i årsbudsjett eller økonomiplanen for å oppnå balanse, er ikkje det tilstrekkeleg for å unngå innmelding i ROBEK.

Innsparingar/utgiftsreduksjonar for å oppnå balanse i økonomiplan eller budsjett, må bli konkretisert og vedteke på dei einskilde tenesteområda.

Inndekking av meirforbruk

Vedtek kommunestyret at meirforbruk i årsrekneskapen skal dekkast inn over fleire enn to år, skal kommunen registrerast i ROBEK. Dette gjeld også om budsjett eller økonomiplan viser inndekking over meir enn to år.

Meirforbruk større enn tre prosent av driftsinntektene

Kommunen skal meldast inn i ROBEK når samla meirforbruk frå driftsrekneskapen er større enn tre prosent av driftsinntektene. Med driftsinntekter meinast *sum brutto driftsinntekter*, post 9 i økonomisk oversikt drift etter budsjett- og regnskapsforskrifta §5-6.

Fristar ikkje overhalde

Økonomiplanen og årsbudsjett skal vedtakast før årskiftet jf. kommunelova § 14-3 første ledd. Det inneber at vedtak seinast kan fattast 31. desember.

Årsrekneskap og årsberetning skal vedtakast seinast seks månadar etter rekneskapsårets slutt jf. kommunelova § 14-3 andre ledd, altså seinast 30. juni.

Kommunar som ikkje gjer vedtak innan fristane blir meldt inn på ROBEK.

Utmelding av ROBEK

Kommunen blir meldt ut av ROBEK når alle kriteria for innmelding ikkje lenger er oppfylt. Dette følger av kommunelova § 28-5. Statsforvaltaren melder frå til departementet når kommunen skal meldast ut.

13.3 Tiltaksplan

Kommunestyret skal fastsette ein tiltaksplan som sikrar at økonomien kjem i balanse jf. kommunelova § 28-4 andre ledd. For kommunar som er meldt inn i ROBEK etter kommunelova § 28-1 bokstav a, b, e eller g, må tiltaksplanen vere vedtatt innan 30. juni. For innmelding etter § 28-1 bokstav c, d eller f er fristen 31. desember. Tiltaksplanen skal sendast til Statsforvaltaren til orientering. Denne må angi år for inndekking, vise kor mykje av meirforbruket som skal dekkast per år skal vere konkret på tiltaksnivå.

13.4 Kontroll med årsbudsjett og låneopptak

Statsforvaltaren skal kontrollere om årsbudsjettet er realistisk og i balanse, jf. Kommunelova § 14-4 første ledd, og elles at andre krav er oppfylt.

Kommunar på ROBEK må få godkjenning til å ta opp lån jf. kommunelova § 28-3. Statsforvaltaren gjer dette ved å godkjenne ei ramme for låneopptaket. Vi kan også sette krav til kva lånet skal nyttast til. Deltak ein ROBEK-kommune i interkommunale selskap, skal låneopptak i selskapet godkjennast.

Ein ROBEK-kommune kan ikkje inngå leigekontraktar om varige driftsmidlar utover dei fire neste budsjettåra. Slike leigeavtalar må godkjennast av Statsforvaltaren.

14 Klimabudsjett – klimarekneskap

Dei fleste kommunane i Møre og Romsdal har sett klimaspørsmål på dagsorden. Per juni 2025 er det ni kommunar som ikkje har klimabudsjett. Vi oppmodar alle til å planlegge for å ta inn klimabudsjett som del av budsjettarbeidet til hausten.

Tabell 17 – Oversikt over klimabudsjett

Har klimabudsjett			
Kommune	2023	2024	2025
Kristiansund	ja	ja	ja
Molde	ja	ja	ja
Ålesund	ja	ja	ja
Vanylven	ja	ja	ja
Herøy	ja	ja	ja
Ulstein	nei	ja	ja
Ørsta	nei	ja	ja
Sykkylven	nei	nei	ja
Giske	nei	ja	ja
Vestnes	ja	ja	ja
Rauma	ja	ja	ja
Aukra	nei	ja	ja
Averøy	ja	ja	ja
Tingvoll	nei	ja	ja
Sunndal	ja	ja	ja
Volda	nei	ja	ja
Fjord	ja	nei	ja
Hustadvika	nei	ja	ja
Sande	nei	nei	nei
Hareid	nei	nei	nei
Stranda	nei	nei	nei
Sula	nei	nei	nei
Gjemnes	nei	nei	nei
Surnadal	ja	nei	nei
Smøla	nei	nei	nei
Aure	nei	nei	nei
Haram	-	nei	nei

Aktuell statistikk og

informasjon som kan vere nyttig i kommunens arbeid med klimarekneskap:

Fylkeskommunen har i samarbeid med statsforvaltaren fått laga ei [handbok](#) med [tilhøyrande mal](#) som kommunane kan bruke når dei skal lage klimabudsjett. Målet er at desse to skal forenkle arbeidet for kommunane.

KS har utvikla eit [styringsverktøy for klimabudsjett](#) for kommunar.

Miljødirektoratet har oversikt over utslepp av klimagassar på kommunenivå.

På SSB.no finn de [utvalde nøkkeltal for klima og energi](#)

15 Eigarstyring - eigarskapsmelding

Kommunar skal utarbeide eigarskapsmelding minst ein gong i kvar valperiode. Det er kommunestyret som skal vedta den jf. kommunelova § 26-1. Eigarstyring er ei sentral oppgåve for dei folkevalde og lova gir ikkje høve til å delegere dette ansvaret til andre. Kravet om eigarskapsmelding kom inn i kommunelova i 2018.

Krav til innhald i eigarskapsmeldinga

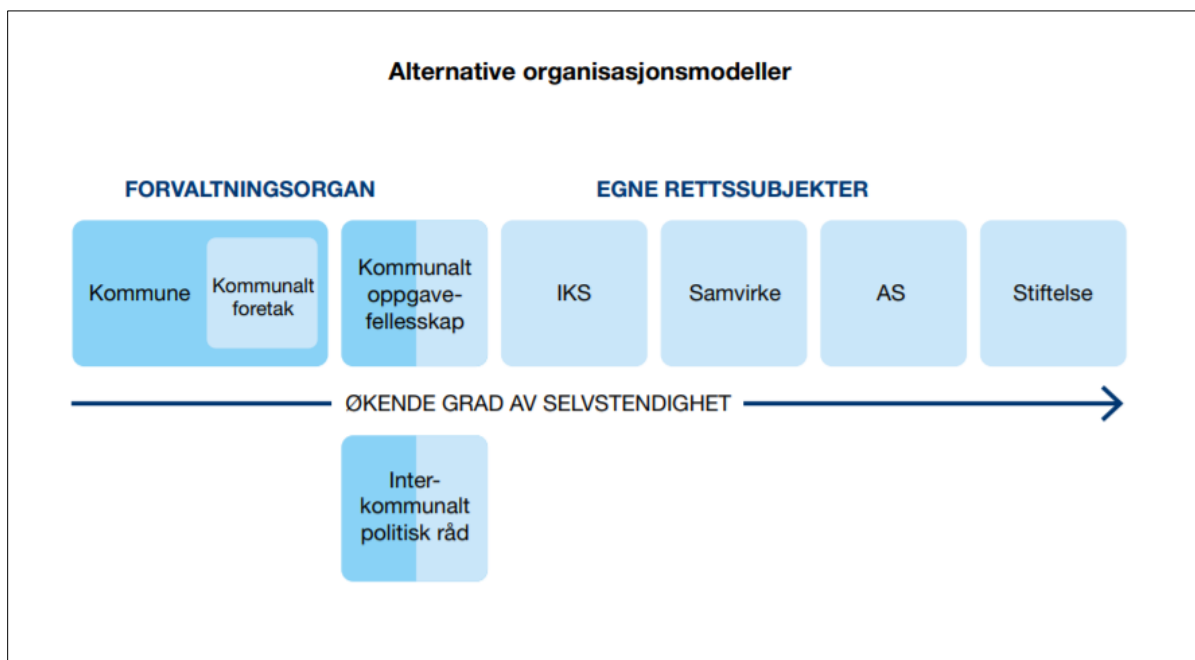
Lova stiller krav til innhald til eigarskapsmelding. Dette er minimumskrava:

- Prinsippet for eigarstyringa
- Oversikt over selskap, føretak og verksemder med kommunale eigarinteresser
- Målet med eigarinteressene

Det vil vere ein fordel om meldinga inneheld opplysningar om verksemda oppfyller hensikta etter føremålet med kommunens engasjement.

Kommunale eigarskap kan vere:

- Aksjeselskap (AS) - aksjeselskapslova
- Samvirkeføretak - samvirkelova
- Interkommunale selskap (IKS) - IKS-lova
- Kommunale føretak jf. kommunelova kapittel 9
- Kommunale samarbeid
 - Oppgåvefellesskap jf. kommunelova kapittel 19
 - Vertskommunesamarbeid jf. kommunelova kapittel 20

Figur 24 - Alternative organisasjonsmodellar av kommunale eigarskap

Kjelde: <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF>

Eigarskapsmeldinga bør utarbeidast på ein slik måte at kommunestyret kan utøve sitt eigarskap på ein hensiktsmessig måte. Den kan seie noko om korleis eigarskapet skal følgjast opp i representantskap eller generalforsamling, eigarskapsmøter og informasjon/rapportering til kommunestyret.

Kontrollutvalet skal sjå til at det blir ført kontroll med kommunens eigarinteresser (eigarskapskontroll) jf. kommunelova §§ 23-2 og 23-4. Revisjonen har også ei oppgåve i eigarskapskontrollen jf. kommunelova § 24-2.

KS Folkevalgtprogram har laga Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, som kan vere nyttig for å tileigne seg meir kunnskap om kommunale eigarskap.

Kjelder

Regjeringa:

- Kommuneproposisjonen 2026 [Prop. 142 S \(2024–2025\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/prop/142S/2024-2025)
- Regjeringen.no: Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi: <https://www.regjeringen.no/contentassets/f6c799ac7c474e5b8f561d1e72d474da/t-1573n.pdf>
- Rapport frå *Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi*: [2025-juni-rapport-fra-det-tekniske-beregningsutvalg-for-kommunal-og-fylkeskommunal-okonomi-v2.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/f6c799ac7c474e5b8f561d1e72d474da/t-1573n.pdf)

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal fylkeskommune:

- Handbok for klimabudsjett: [Klimabudsjettering steg for steg \(statsforvalteren.no\)](https://www.statsforvalteren.no/klimabudsjettering-steg-for-steg)
- Mal for klimabudsjett: [klimabudsjettmal-002.docx \(live.com\)](https://www.statsforvalteren.no/klimabudsjettmal-002.docx)

Andre:

- Norges Bank: [Pengepolitisk rapport 2/2025](https://www.norges-bank.no/pengepolitisk-rapport-2025)
- SSB, Statistikkbanken: <https://www.ssb.no/statbank/>
- KS: Anbefalinger om eierskap. Selskapsledelse og kontroll: <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF>
- KS: Veileder for klimabudsjett som styringsverktøy: <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/veileder-for-klimabudsjett/>
- Integrerings- og mangfaldsdirektoratet: [Bosettingstall | IMDi](https://www.imdi.no/bosettingstall)
- Statsforvaltaren i Troms og Finnmark: <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-troms-og-finnmark/kommunal-styring/veiledningsnotat---bedre-kobling-mellom-samfunnsplan-og-okonomiplan2.pdf>
- Fiskeridirektoratet – Havbruksfondet: [havbruksfondet-beregning-utbetaling-2024-til-publisering.xlsx](https://www.havbruksfondet.no/havbruksfondet-beregning-utbetaling-2024-til-publisering.xlsx)
- Miljødirektoratet – Klimagassregnskap for kommunar: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/klimagasser-utslippstall-regnskap/klimagassregnskap-for-kommuner-og-fylker/>
- DFØ: <https://anskaffelser.no/>
- Leverandørutviklingsprogrammet: <https://innovativeanskaffelser.no/>

Tabellar

Tabell 1 – Folketal per kommune i Møre og Romsdal.....	8
Tabell 2 - Skjematisk oppstilling utrekning av netto driftsresultat	16
Tabell 3 – Inntekter, utgifter og lånegjeld per innbygger – 2024.....	20
Tabell 4 - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	24
Tabell 5 - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter.....	27
Tabell 6 - Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, kilde: SSB tabell 12143	30
Tabell 7 – Netto renteesponert gjeld	32
Tabell 8 – Renteesponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	33
Tabell 9 – Avdrag i prosent av brutto driftsinntekter	35
Tabell 10 – Arbeidskapital utan premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter 2020-2024	36
Tabell 11 - Oversikt over eieendomsskatt i kommunane i 2024.....	38
Tabell 12 – Utbetalningar frå Havbruksfondet.....	39
Tabell 13 - Fordeling av ordinært skjønstilskot til kommunane i 2024.....	45
Tabell 14 – Tal på prosjekt 2021-2025	46
Tabell 15 – Tildeling prosjektskjønn 2025.....	46
Tabell 16 - Kriteria for registrering på ROBEK.....	49
Tabell 17 – Oversikt over klimabudsjett	52

Figurar

Figur 1 - Illustrasjon av FN's tre berekraftsdimensjonar og berekraftsmål	6
Figur 2 – Aldersbæreevne per kommune i Møre og Romsdal ved inngangen til 2025 (kjeldetabell 07459).....	9
Figur 3 - Illustrasjon av det kommunale plansystemet med 4-årshjul og 1-årshjul (Asplan Viak).....	12
Figur 4 - Kart over planstatus kommunal planstrategi pr. juni 2025	13
Figur 5 Kart over planstatus kommuneplanens samfunnsdel pr. juni 2025.....	13
Figur 6 Brutto driftsutgifter til kommunale tenesteområde i prosent av totale brutto driftsutgifter.....	17
Figur 7 - Fordeling av kommunane sine frie inntekter i 2024.	18
Figur 8 - Differanse mellom driftsinntekter og -utgifter per innbygger i 2024	19
Figur 9 - Tiltaksrapport - økonomisk balanse	21
Figur 10 - Kart over kommunar som viser positivt og negativt netto driftsresultat, 2024	22
Figur 11 - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, kjeldetabell 12134	23
Figur 12 – Netto driftsresultat og disposisjonsfond 2014-2024, henta frå Kommuneproposisjonen 2026.....	25
Figur 13 - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter i 2024.....	26
Figur 14 - Utvikling i netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter 2017–2024	28
Figur 15 - Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter.....	29
Figur 16 – Kommunane si langsiktige gjeld og renteesponering i 2014–2024 i prosent av driftsinntektene .31	
Figur 17 - Utviklinga i styringsrenta 2005–2025 (Norges bank, etter rentemøte 18. juni 2025)	34
Figur 18 - Netto driftsutgifter barn i barnehagar per innbygger 1-5 år i 2024.....	40
Figur 19 - Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren per innbygger 6-15 år i 2024.....	41
Figur 20 - Utgifter kommunale helse- og omsorgstenester per innbygger i 2024	42
Figur 21 - Fordeling av skjønnspotten 2025	44
Figur 22 - Kart over kommunar utmeldt og på ROBEK siste året per 30. juni 2025	47
Figur 23 - Oppføring på ROBEK 2001–2025, i Møre og Romsdal og landet.....	48
Figur 24 - Alternative organisasjonsmodellar av kommunale eigarskap	54